JAVA-BODE.

NIEUWS- HANDELS- EN ADVERTENTIE-BLAD VOOR NEDERLANDSCH-INDIË.

A°. 1857. **Woensdag 17 Junij.** N°. 48.

Prijs per half jaar voor *Batavia* . . . . ƒ 12,50.
» » » » *Java*. . . . . » 15,—.
» » » » *Buitenbezittingen* . » 17,50.
De betaling geschiedt vooruit. — Brieven *franco*.

De JAVA-BODE verschijnt op Woensdag en Zaturdag van elke week, voor posttijd.

De prijs der Advertentien is ZESTIG duiten voor de Vijf Woorden.
Bij eerste of meerdere herhaling DERTIG » » » » »
Behalve het Zegel voor den Lande.
Advertentien kunnen worden aangenomen tot TIEN ure's voormiddag

Bij deze Courant behoort een BIJVOEGSEL.

Bij besluit van den Gouverneur Generaal, van 13 Junij 1857 No. 53, is aan *William Pride*, werktuigkundige op de fabriek Wonolangan (residentie Probolingo), verleend een, tot uitsluitende gebruikmaking strekkend, octrooi (No. 24 van het register), voor den tijd van vijf jaren, op de uitvinding van *een werktuig voor het opzetten en afnemen met weinige kracht van cylinders en andere zware ligchamen (Lifting apparatus for heavy weights more particularly as applied to sugar mills)*.

Civiel Departement.

Ontslagen:

Op zijn verzoek, eervol, uit 's lands dienst, de ambtenaar ter beschikking van den gouverneur van Sumatra's Westkust *C. F. E. Praetorius.*

Bij het Bestuur over de Protestantsche Kerk in Nederlandsch-Indie.

Ontslagen:

Eervol, wegens vertrek, als lid, Mr. *F. L. Anthing*, onder dankbetuiging voor de als zoodanig door hem bewezen goede diensten.

Benoemd:

Tot lid, *G. F. de Bruijn Kops*, luitenant-ter-zee der 1ste klasse, onderhavenmeester te Batavia.

Bij den Raad van Justitie te Amboina.

Ontslagen:

Op zijn verzoek, eervol, uit de betrekking van lid, Dr. *O. G. J. Mohnike*, eerstaanwezend officier van gezondheid, onder dankbetuiging voor de door hem als zoodanig bewezen diensten.

Benoemd:

Tot lid, de kapitein, commandant der artillerie in de Moluksche Eilanden, *H. W. Lindwurm.*

Goedgekeurd:

Dat door den Directeur der Cultures
Bij het Cader der Landelijke Inkomsten en Cultures,

Zijn Overgeplaatst:

[illegible] de residentie Samarang naar de residentie Probolingo, de controleur der 2de klasse *L. K. J. Gey van Pittius.*

[illegible] de residentie Probolingo naar de residentie Samarang, de controleur der 1ste klasse *F. Klein.*

Advertentien.

[illegible] van Witte en Zwarte Peper te Benkoelen.

[illegible] directeur der producten en civiele magazijnen brengt ter [illegible], dat in de eerste helft van de maand Augustus aanstaande, [illegible]n 2den of 3den dag na aankomst van het stoompakketschip Batavia te Benkoelen, aldaar, voor gouvernements rekening, [illegible]enbare veiling zullen worden gebragt:

134 pic. witte peper, en
1222 » zwarte idem.

[illegible]veel meer of minder als bevonden zal worden in 's lands pak[illegible] te Benkoelen voorradig te zijn.

[illegible] wd. resident van Soeracarta geeft kennis, dat op Zaturdag 18den Julij aanstaande, des voormiddags te 9 ure, op het re[illegible]bureau, eene uitbesteding zal worden gehouden voor de [illegible] gedurende het jaar 1858 van:

[illegible]t en zout aan 't legioen van den pangeran *Adipatie Ario [illegible]oe Prangwudono*, calculatief berekend op:
[illegible]65,000 ponden rijst, en
25,000 idem zout.
[illegible] en padie aan de lijfwacht van Z. H. den soesoehoenan, [illegible]arvan de benoodigde hoeveelheid calculatief zijn 30,000 pon[illegible] padie en 14,000 rations gras van 65 pond ieder.
[illegible]ding aan de gevangenen, te rekenen op een getal van p. m. [illegible] à 30 personen daags, — met inbegrip van olie tot verlich[illegible] van gevangenhuis alhier.

Vendutien

[illegible]rdag 18 Junij, naast de gouvernements houtstapelplaats, [illegible] pCt. vendusalaris, door *Cassalette & Co.*

[illegible] 19 Junij, voor het commissiehuis van *Gebr. Roselje & Co.*

[illegible]g 20 Junij, des morgens ten 10 ure precies, in het locaal [illegible] te Batavia.

[illegible]g 22 Junij, voor het woonhuis van wijlen den heer *D. [illegible] Burg* jr., op Koningsplein, door *Cassalette & Co.*

[illegible]sdag 23 Junij, voor de pakhuizen van de heeren *Wm. Anderson & Co.*, à 4 pCt. vendusalaris, door *John Pryce & Co.*

Oproeping van Crediteuren.

In de *Javasche Courant* van heden worden opgeroepen de debiteuren en crediteuren in de navolgende boedels:

Door den Agent der Soerabayasche Wees- en Boedelkamer te Probolingo: van wijlen den chinees *Lom Soe Sioe.*

Door de Erfgenamen te Samarang: van wijlen den heer *D. D. le Jolle.*

Door de gesubst. Executeuren te Soerabaya: van wijlen den heer *J. F. Neijndorff.*

Door den Assistent Resident van Billiton: van wijlen den chinees *Weng-A-Jin.*

Vertrekkende Personen.

W. E. van Charante en *familie.*

Advertentiën.

Getrouwd:

A. BRUNTING,
Weduwenaar van *A. C. W. Buijs*,
met
C. L. BUIJS.

BATAVIA, 6 *Junij* 1857. (1692)
Eenige Kennisgave.

Getrouwd:

CAROLUS MARTINUS HERMANUS VAN CASAND
met
MARIA JOSEPHINA CHARLOTTE PEREIRA.

SOERABAYA, 6 *Junij* 1857. (1690)

Getrouwd:

E. R. GOTEL[illegible] VINNIS,
Kapitein der Infanterie,
[illegible]
L. S. C[illegible]

[illegible], 11 *Junij* 1857. (16[illegible])

Bevallen van eene DOCHTER *A. C. Janszen*, echtgenoot van

(1734) J. M. ROSKOPF.

MAGELANG, den 5den *Junij* 1857.

Voorspoedig bevallen van eene dochter, *C. M. van Maanen, Maurenbrecher.*

SAMARANG, 7 *Junij* 1857. (1721)

Bevallen van eene DOCHTER, *M. de Bruijn*, geb. *Ontrop.*

BANJOEMAAS, 7 *Junij* 1857. (1682)

Bevallen van eenen ZOON, *L. Westenberg*, geb. *Bogaardt.*

TAGAL, *den* 10 *Junij* 1857. (1711)

Bevallen van een ZOON, Hoog Welgeb. Vrouwe *Quarles van Ufford, Dennison.*

CHERIBON, 11 *Junij* 1857.
Eenige kennisgeving. (1716)

Bevallen van eenen ZOON, *A. M. de Rooij, Schrader.*

BATAVIA, 11 *Junij* 1857. (1676)

Voorspoedig bevallen van eene DOCHTER, *W. A Wittenrood*, veel geliefde echtgenoote van

(1737) H. L. VEENHUIJZEN,
1ste Luitenant der Infanterie.

MEESTER CORNELIS, 13 *Junij* 1857.

Bevallen van een ZOON. *C. Doorman, van Thiel.*

BATAVIA, 15 *Junij* 1857. (1732)

Heden beviel voorspoedig van een ZOON. *L. C Schram*, geb. *van der Burcht van Lichtenbergh.*

BATAVIA, 28 *Mei* 1857. (1723)

Na een langdurig smartvol lijden, is op den 18den Februarij jl., op zijne reize naar Nederland, in de nabijheid van St. Helena, aan boord het Nederl. schip *Johannes Anthonius*, overleden, onzen beminden broeder en behuwdbroeder, *J. E. ter Gouw*, diep betreurd door

M. L. VAN RIET;
(1675) *ter Gouw.*
N. VAN RIET.

BATAVIA, 11 *Junij* 1857.

Te Amsterdam is op den 20 April 1857 overleden, onze geliefde moeder en behuwdmoeder, Mevrouw *Maria Frederika Bosscher*, geb. *Surie.*

C. F. BOSSCHER.
(1667) Mr. B. D. BOSSCHER Jr.
P. D. BOSSCHER,
van Oosterhout.

BATAVIA, 13 *Junij* 1857.
Eenige Kennisgeving.

Op den 13den Mei 1857 trof mij eenen zwaren slag, [illegible] mijne innig geliefde Echtgenoote, *Anna Paulina Andreas.* Dien morgen ten 10 ure schonk zij mij eenen Zoon, en des middags om [illegible]

Ik betreur eene brave gade en [illegible] kinderen verliezen in haar eene zorgvolle moeder.

(1693) VAN LANGEN.
FORT DE KOCK.
Eenige Kennisgave.

Tot mijne innigste droefheid ontsliep te Batavia, 22 Mei, mijne veel beminde zuster *Louise Juliane Feucht*, diep betreurd door mij, verdere bloedverwanten en vrienden.

(1713) J. M. FEUCHT.

MADIOEN, 6 *Junij* 1857.

Op heden overleed alhier in den ouderdom van 45 jaren na een zeer kortstondige ziekte mijn geliefde echtgenoot *Christiaan Staal*, diep betreurd door mij, mijne kinderen en verdere betrekkingen.

E. C. STAAL, *Houtbeckers.*

SAMARANG, 8 Junij 1857. (1720)

Heden overleed ons geliefd eenigst kindje, in den ouderdom van circa vijftien maanden.

W. L. BLANKERT.
(1681) J. BLANKERT,
Veltman.

BATAVIA, 9 *Junij* 1857.

MIJN REISGEZEL (*vervolg.*)

[illegible] volgden den oever een goed eind, mijn vriend [illegible] alsof hij heel zijn leven nooit iets anders ge[illegible]. Toen we den bogt in de rivier, die de Lur[illegible] ons verborg, hadden bereikt, deed hij mij het [illegible]enden en nu roeide hij regt door, het aan [illegible] overlatende om ons in de rigting te bren[illegible], waar we wezen moesten.

»[illegible] genoeg water bij de hand om te blus[illegible] hij, »als ze maar bij tijds wakker wor[illegible]

»[illegible] dat ik daar een klok hoor luiden," her[illegible]nam ik, en werkelijk gonsden de toonen door het dal. »Ik hoor roepen — ze zijn wakker. Zie je de vlam [illegible]

[illegible] ze kleurt nu den ganschen toren en ook een [illegible]te der bergen rood en er stijgt een dikke vurige [illegible] op."

[illegible] vriend deed nog eenige forsche slagen, wij klief[illegible] stroom, die in het zilveren maanlicht tintel[illegible]

[illegible] hadden we de aanlegplaats van St. Goars[illegible] bereikt; we waren de eersten, die van den [illegible] aankwamen. De langs den oeverkant aange[illegible] [illegible], die we op moesten, was gevuld met man[illegible] [illegible], die in emmers en potten water kwamen scheppen, maar elkander deerlijk in den weg liepen.

»Orde houden!" riep mijn vriend in 't Duitsch. »Al de emmers en potten beneden laten, op elk treê een kerel, en dan mekaâr aangeven!"

Hij voegde de daad bij 't woord: hij joeg de op- en af klimmende menigte naar boven, beval toen eenige kerels in een schuit te gaan staan en al de emmers bij zich te nemen; vormde vervolgens een gelid tot boven aan den trap en deed de emmers, die door de mannen in de schuit gevuld werden, in geregelde orde van hand tot hand overgaan. Ik hielp hem, zooveel ik kon, de orde handhaven, terwijl ik mij verwonderde over het overwigt, dat hij eensklaps op die vreemde lieden wist uit te oefenen. Hij deelde zijne bevelen uit met een bedaardheid en een klem, alsof hij sints jaren burgemeester van St. Goarshausen geweest was. De juistheid en gemakkelijkheid, waarmeê hij zich in het Duitsch uitdrukte, zijn zware basstem, zijn korte en gebiedende manier van spreken, zijn hooge, forsche gestalte, de kracht, waarmeê hij dezen en genen, die wat loom van begrip was, op zij zette — dit alles werkte zeker mede om ontzag in te boezemen. Men hield hem stellig voor een of ander hoog geplaatst ambtenaar, die zich toevallig te St. Goar bevonden had; niemand althans dacht er aan om hem te weêrstreven.

Toen de wacht op den trap was geregeld en men daar goed werkte, deed hij zijn invloed ook op den oever gelden. Het gelukte hem al voortgaande een dubbel gelid te vormen, waarvan het regtsche de volle — het linksche de ledige emmers en potten passeerden. Eindelijk hadden wij de plaats van den brand bereikt. Een huis stond er in lichte laaije vlam, een ander daarnevens brandde ook reeds. Er was maar een brandspuit, die al haar water rigtte op het huis, waarin het eerst brand was ontstaan. Mijn vriend baande zich met zijn ellebogen een weg door de menigte.

»Dat helpt zoo niet!" riep hij de spuitgasten toe. »dat huis is toch naar de maan; je moet je water rigten op het andere, dat half brandt. Zijn al de bewoners gered?"

Men wist het niet; er heerschte overal eene blijkbare verwarring, niemand scheen ook hier de hoofdleiding op zich te hebben genomen.

»Dat huis moet omver gehaald!" donderde mijn vriend met een stem die uitklonk boven al het geweld en rumoer, boven het gegons der vlammen en het [illegible] van 't water, het gekraak der balken en het [illegible] van 't puin, het geschreeuw en geroep der [illegible] »dat huis moet omver gehaald, handen [illegible] mannen, of de heele stad verbrandt! [illegible]

Eenige mannen omringden hem; hij beval hun met behulp van ladders touwen te slaan om een paar half verkoolde bindten, waarop het dak nog rustte, en het

Hout-Vendutie

op Donderdag den 18 Junij 1857,

Naast de gouvernements houtstapelplaats,

à 2 pCt. Vendu salaris,

door *Cassalette & Co.*,

van Balken, waaronder velen van groote dimensien, afkomstig van de houtkaponderneming van den heer **D. Pietermaat.** (1735)

Vendutie

Op Vrijdag den 19den Junij 1857.

voor het Commissiehuis van *Gebr. Roselje & Co.*, van glas en aardewerk, Eau de Cologne, kramerijen, fraaije porceleinen Vazen, Bankkleedjes, fijn mousseline Rokjes, broekengoed etc.

en

voor Rekening van wie zulks zoude mogen aangaan.

G. H. S. Z. 1/42 42 kisten 5/4 ruwe Calicots door zeewater beschadigd aangebracht per Nederl. schip **Elise Susanna** kapt. *J. Kuyt.* (1695)

Op de Vendutie van **Vrijdag 19 dezer** zullen, voor rekening van belanghebbenden, worden verkocht:

eenige fraaije PENDULES

en Bronzen Beeldjes.

(1740) GEBR. ROSELJE & Co.

Op de Vendutie van Vrijdag 19 dezer zullen nog worden verkocht:

circa 34 picols Suiker in zakken,

zeer geschikt tot raffineren.

(1758) GEBR. ROSELJE & Co.

Vendutie

op Maandag den 22 Junij 1857,

voor het woonhuis van wijlen den heer **D. van der Burg Jr.** op het Koningsplein door *Cassalette & Co.*,

van Wagens, eenen Palanquin, 3 span goede Paarden, Wagentuigen en Zadels, benevens eenen zoo goed als nieuwen inboedel, bestaande grootendeels in Mahoniehouten meubels, als: een Ameublement, opene en digte Etagères, Tafels met marmeren bladen, Speeltafels, Knapen, Amerikaansche Banken, Italiaansche Stoeltjes, Wipstoelen, Sophatafels, Kasten, Ledikanten, Schutsels, Toiletten, Waschtafels, enz., enz., groote Spiegels en Schilderijen, Kroon-, Hang-, Muur- en Tafellampen, Ondersetterlampen, Karpetten en Kleeden, Chinesche- en Rottingmatten, Wapens, waaronder een Koppel Pistolen, 2 Kooijen met zingende Kanarievogels, Porcelein, Tafel- en Theeservicen, Kristal- en Glaswerken, Pleet- en Zilverwerk, Martevanen, koperen Keukengereedschappen, Huisraad, eene fraaije collectie Bloemen in potten, enz., enz.

alsmede:

eene voor dit klimaat expresselijk vervaardigde Pianino van **P. de Ruijter** te Breda.

Alles Zondag te voren den 21sten voor een ieder te bezigtigen. (1726)

Op de Vendutie van Maandag den 22 dezer,

ten woonhuize van wijlen den Heer *D. van der Burg Jr.*, zullen de Ondergeteekenden verkoopen, de in de Java-Bode van 13 dezer N°. 47, sub. No. 1641, geannonceerde, twee schimmel Merriepaarden en een Bimanees paard.

(1744) CASSALETTE & CO.

Hout-Vendutie

Op Woensdag den 24sten Junij 1857,

op het Heemradenplein

à 2 pCt. Vendu Salaris,

van eene groote partij Jattiehouten Balken, Doodkistplanken, enz., enz.

(1751) JOHN PRYCE & Co.

Vendutie.

op Dingsdag den 23sten Junij 1857,

Voor de Pakhuizen van de heeren **Wm. Anderson, Tolson & Co.,**

à 2 pCt. Vendu Salaris,

door de heeren *John Pryce & Co.*,

van diverse negotie goederen als: Schilderijen, Muzijkdoozen, Passerdoozen, gouden en zilveren Horologien, ijzeren Geldkisten, Lampenglazen, Provisien in blikken, Engelsche Zadels, Paardendekens, Hemden en andere gemaakte Kleederen, ijzeren Ledikanten, Veldtenten compleet, Wandelstokken, Jagtgeweeren en toebehooren, Schrijfpapier, Cassettes, Dames Werkdoozen, enz., enz. (1703)

De ondergeteekenden zullen op hunne Vendutie van **Donderdag den 25 aanstaande** verkoopen:

350 Trossen Engelsch Touwwerk

van superieure kwaliteit,

van 3½ à 3: 2¾ à 2¼: 1¾ à ½ duim dikte.

alsmede:

79 Maribo Houten Balken

van diverse dimensiën, liggende op Passer Pisang.

9 dito dito, liggende op het Jaagpad,

zijnde deze Houtwerken op de Vendutie van 4 Junij ll. niet geveild.

(1748) ABEELEN, DENNISON & Co.

De Verkoop

van het land **KEBONG DJEROEK** zal plaats vinden op de Vendutie van de heeren *Abeelen, Dennison & Co.* **den 25 dezer.**

(1750) J. BROWN.

Vendutie

op Vrijdag den 26sten Junij 1857,

wegens vertrek voor het woonhuis van den WelEd. Heer **G. L. J. VAN DER HUCHT** op **Kramat**

door de heeren *John Prÿce & Co.*

van eenen netten en goedgeconserveerden inboedel, waaronder mahoniehouten meubelen, spiegels en schilderijen, eet- en theeserviezen, kristal- en glaswerk, zilver- en pleetwerk, eene zeer fraaije muzijkkast, muzijkklok, eene tijdmeter van Keijzer, jagtgeweeren, en verder van wagens, goedgedresseerde Sydney en andere paarden, waaronder de welbekende race paarden Patjar, Rachel en Catherine Hayes; alsmede eenige melkgevende koeijen, kalveren en een stier, enz., enz.

Op Zondag den 21sten te bezigtigen. (1694)

Op Vendutie van Vrijdag 26 dezer,

voor het woonhuis van den Heer *Van der Hucht*, zal alsnog worden verkocht eene **Staatsiekoets** met zilveren ornamenten.

(1752) JOHN PRYCE & CO.

Vendutie

op Maandag den 29 Junij 1857,

Voor het Commissiehuis van *John Pryce & Co.*,

à 4 pCt. Vendu Salaris,

van beschadigde Lijnwaden, eene factuur Zeep, Blikwerk, enz. enz. (1753)

Op Maandag den 13 Julij 1857,

zullen de ondergeteekenden Vendutie houden, wegens vertrek, ten huize van den heer **F. W. Heineken**, op Kramat (Struiswijk), van:

Wagens, zeer goede Wagenpaarden, Rijpaarden, Tuigen, Zadels, keurige Bloemen in Potten, en van deszelfs

prachtigen inboedel,

bestaande meerendeels uit massief mahoniehouten meubelen, al hetwelk in een volgend nummer breeder zal worden omschreven.

(1745) CASSALETTE & Co.

Verkoop van Zeildoek.

Op een nader te bepalen dag in het begin der volgende maand zullen de Ondergeteekenden voor rekening van wien zulks zoude mogen aangaan, hetzij in Entrepôt als in consumtie, zonder reserve publiek verkoopen:

No. 2/3	2 kisten	inh.	26 rollen	Zeildoek	A	In consumtie.
» 6/7	2 »	»	24 »	»	C	
» 1/3	3 »	»	36 »	»	A	In Entrep.
» 4	1 »	»	12 »	»	B	
» 7	1 »	»	12 »	»	C	
» 1/2	2 Balen	»	23 »	Karldoek		In consumtie.
» 3/4	2 »	»	18 »	»		
» 5/6	2 »	»	13 »	»		

(1696) GEBR. ROSELJE & CO.

VERKOOP VAN SUIKERKETELS (Clarifyers).

Op een nader te bepalen dag in den loop der volgende maand, zullen de ondergeteekenden voor rekening van wien zulks zoude mogen aangaan, *à tout prix*, publiek verkoopen:

VIER Koperen Suikerketels (Clarifyers) met Koperen Kranen, zijnde allen van gelijke grootte en vorm en van de onderstaande dimensiën:

Lengte 7 voet 5 duim van boven en 6 voet 5 duim beneden.
Breedte 4 » 10 » idem » 3 » 8 » idem.
Diepte 2 » 7 »

alles Amsterdamsche maat.

Gewigt No. 3 1071 Amst. ponden.
» 4 1141 »
» 5 1114 »
» 6 1108 »

(1739) GEBR. ROSELJE & Co.

Hout-Vendutie te Cheribon,

op een nader te bepalen dag, door

(1747) M. BLOK.

Goede BORDEAUX WIJN

op Fust, bij

(1722) L. PLATON, Kalie Bezaar.

Roode en Witte CONSTANTIA-EN TINTWIJN,

bij

(1743) W. SPECHT GRIJP.

Rijswijk's Apotheek.

PAS ONTVANGEN

een keurig assortiment

ORGELS,

welker kwaliteit, niets te wenschen overlaat, bij

(1742) RACINE FRÈRES, Horologiemakers.

HOLLOWAY'S PILLEN en ZALF,

bij

(1746) HUGHAN & REHLING.

In Commissie ontvangen:

eene factuur Engelsche pennemessen, scharen, aanzetriemen, veldfleschen, stereoscopes met een groot assortiment platen, Revolvers van Deane, Adams en Deane, goedkoope tooneelkijkers, enz. enz.

(1754) JOHN PRYCE & CO.

---

zoo naar beneden te halen. Dit gelukte en daardoor werd de brand, waar hij het hevigst woedde, gedeeltelijk gesmoord.

Intusschen brandde het belendende huis, dat veel grooter en hooger was, nog altijd; het dak scheen door de vlam aangetast. Eenige lieden droegen er haastig meubelen en huisraad uit.

»Er zijn hier immers geen bewoners meer in, he?" vroeg mijn vriend nogmaals. Men geloofde van neen....

Op 't zelfde oogenblik evenwel deed zich een luid geschreeuw hooren, een dakvenster werd geopend en men ontwaarde een meisje van een jaar of acht, dat wanhopig om hulp schreide.

Men riep haar toe dat zij den trap af naar beneden zou komen, maar zij gaf te kennen, dat zij dit niet meer kon.

»Een ladder! een ladder!" riep mijn vriend. Er was er geen een lang genoeg. Daar sloeg de rook langs het gillende kind heen uit het venster..., er was geen oogenblik te verliezen.

»Wie is er zoo stom geweest om dat kind daar achter te laten?" riep ik.

»Jezus, Marja! mijn kind!" gilde eene vrouw naast mij, »men had mij gezegd, dat ze al beneden was!" en ze vloog het huis in.

Er heerschte een algemeene ontsteltenis; men bond een paar ladders aan elkaâr, maar toen men na vrij lang talmen daarmeê gereed was, en de verlengde ladder tegen het huis had aangezet, scheen men er zich niet op te durven wagen; ten minste een kerel, die halverweg was gekomen, keerde terug, »omdat het ding zoo wiegelde...."

Het meisje stond nog altijd voor het dakvenster te midden van den rook, en riep hartverscheurend om hulp. Ik zag om naar mijn vriend: hij was weg, ik ontwaarde hem nergens; reeds was ik eenige sporten van den ladder opgeklommen, die werkelijk zeer los stond, toen er plotseling een luid gejuich opging; ik blikte naar boven en daar zag ik mijn vriend van het dak van het belendende huis op het dak van het brandende overstappen; hij liep langs de goot boven den gevel, naderde het venster, greep het meisje in zijne armen en kwam met haar langs den zelfden weg weder op het naburige dak. Daar klom hij een venster in, en weldra was hij met het geredde kind weder op straat en gaf het aan de wanhopende moeder over, die door den verstikkenden rook gedwongen was geweest terug te keeren en haar kind verloren achtte.

Had men vroeger al eerds naar de bevelen van mijn vriend geluisterd, hoeveel te meer was men nu niet bereid dit te doen, nu men hem op die wijze het voorbeeld van hulpbetoon had zien geven. Het gelukte hem dan ook, de brandspuit zoo aan te doen werken, dat men er de vlammen door meester werd.

De dag was reeds aangebroken, toen mijn vriend, na 't geredde kind en haar moeder nog eens goeden dag te hebben gezegd en haar tevens eenig geld te hebben gegeven, 't geen zij wel schenen te kunnen gebruiken — mij voorstelde, weder naar ons logement terug te keeren.

Mijn vriend zag er, bij het heldere zonlicht bekeken, al heel wonderlijk uit. Mijn breedgerande hoed, dien hij zich op het hoofd had gezet, had geen menschelijk fatsoen meer, zat vol deuken en was doorweekt van water, zoodat de rand slap naar beneden hing. Hij had, toen wij van onze wandeling waren teruggekeerd, mijn regenjas, waarvoor hij eene bijzondere voorliefde scheen te koesteren, bij wijze van chamberloek aangetogen, en dat kleedingstuk droeg hij dus ook nu, en wel met den zwart glimmenden kant naar buiten, waardoor de enorme scheuren en winkelhaken, die het witte ondergoed lieten doorschijnen, zooveel te zigtbaarder waren; de vellen hingen er bij, in den letterlijken zin van 't woord. Het roode gezigt van mijn vriend was overal besmeerd en vuil; zijn hals was gewikkeld in een rooden foulard, waarvan hij goed vond een der tippen in den mond te houden, en zijne voeten staken bij dat kostuum in een paar sterk gekleurde, maar zeer fraai geborduurde pantoffels, die licht blauw, donkerrood en wit, in bonte afwisseling vertoonden, en den blik telkens tot zich trokken, hoewel ze er natuurlijk

Ontvangen per „Brechin Castle"

Engelsche Kazen en Hammen.
Vaatjes Gezouten Vleesch en Tongen, à 28 pond ieder.
Kreeften, in blikjes van 1 pond.
Engelsche Haring, Beschuiten, diverse soorten.
Soerabayaasche Aardappelen.

(1757) HUGHAN & REHLING.

In Commissie ontvangen:

Superieure Manilla Regalia Cigaren No. 1,

in kistjes van 125.

(1755) JOHN PRYCE & CO.

Ontvangen:

SAMARANGSCHE ROTTINGEN STOELEN

en

BENDIJTUIGEN.

(1709) JACOMETTI & Co.

Fraai Behangselpapier met Goud,

per rol *f* 5,—.

Randen voor dito,

per rol van 4 randen *f* 16,—.

Te bekomen bij

(1724) H. M. VAN DORP.

BATAVIA, *Junij* 1857.

Fraaije Europesche RIJTUIG- & BENDIJ-MATTEN.

Verkrijgbaar bij

(1697) GEBRS. ROSELJE & CO.

Pas Ontvangen:

Echte roode port à portwijn, zeer aan te bevelen voor reconvalescenten, op heele en halve flesschen, op achtste, kwart en halve pijpjes.

Echte champagne Duc de Montebello (Bouzy mousseux) propriétaire de l'ancien vignoble de la famille d'Orléans.

1000 dozijn John Alberty cognac, benevens een assortiment zeer goede Bordeaux wijn, in kisten van 4 en van 1 dozijn.

(1689) CASSALETTE & Co.

Steeds Verkrijgbaar

groote en kleine partijen, tegen uiterst billijke prijzen:

Alle soorten drooge en aangemaakte Verwwaren.
Lijn Olie, Terpentijn, Traan, Spermacetie Olie.
Groene Zeep, Dwijlengoed,
Kool- en Zweedsche Teer, Rangbollen,
...te en kleine Kamervegers, Brandkasten in soorten.
...ent Timmermansgereedschappen in fraaije kisten.
Koper in heele en halve bladen,
...t in soorten, Lood in rollen, Lood in blokken,
Lood in kistjes,
Zink in bladen, Zink in blokken,
Heele en Halve Leggers, Witte Maurtegels,
gezuiverde Houtlijm,
...er alle denkbare Scheepsartikelen en Fabriekaten
...IJzer, Koper, Lood, Zink, enz., enz., bij

(...8) JACOMETTI & Co.

...e beste Eng. Scheermessen

van **JOSEPH RODGERS & SONS**,

en

...ZETRIEMEN van B. & S. Cowvan's zijn ...omen bij

(...) S. D. BRANDON.

Steeds verkrijgbaar:

WISSELS op Nederland.

bij

(1710) JACOMETTI & Co.

WISSELS op Amsterdam.

bij de

(1728) FACTORIJ DER NED. HANDEL-MAATSCHAPPIJ.

BENGAALSCHE HOEDEN

op nieuw ontvangen bij

(1698) S. D. BRANDON.

FRAAIJE VERGULDE LIJSTEN

van 2 tot 10 duim breedte, van *f* 0,50 tot *f* 2,— per Rhijnlandsche voet, te bekomen bij

(1678) H. M. VAN DORP, te Batavia.

S. D. BRANDON

heeft direct van **Londen** ontvangen, eene uitgezochte partij Heeren en Dames **Lamswollen Ondergoederen**, bestaande uit **Onderpantalons**, **Borstrokken**, **Kousen** en **Sokken**. (1700)

TE KOOP. Het Huis, gelegen op den weg naar Tana-Abang, behoorende aan en bewoond door

(1677) de Wed. C. C. KING.

TE KOOP of TE HUUR.

Een **DISTELEER TOESTEL** met toebehooren, tot zuivering van Arak. Adres

(1668) J. R. DESCHAUX, Gang Chaulan.

TE HUUR. Een Huis op Koningsplein, hoek van den Gang Scott, laatst bewoond door Mevr. de Weduwe *Hoola van Nooten.*

(1712) Wm. MORGAN.

TE HUUR. Eene in volle werking zijnde

Steen- en Pannenbakkerij,

met compleeten Inventaris, gelegen op het land Tjililitan. Te bevragen bij

(1730) JOHN PARKER.

MATRAMAN, 16 *Junij* 1857.

TE HUUR. Een nieuw gebouwd steenen huis voorzien van ruime vertrekken en erf benevens fraaije tuinen, staande in de *Gang Ketapang, Molenvliet*, te aanvaarden met primo Julij aanstaande en te bevragen bij

(1701) A. A. KEMPER, of P. A. GIJSBERS, qq.

Junij 1857.

TE HUUR. Om met den 1sten Julij te aanvaarden, of vroeger, een kapitaal huis in Gang Scott laatst bewoond door den heer *Persille* te bevragen bij den eigenaar of bij

(1749) J. BROWN.

Te Huur

Een huis in den gang **Chaulan.** (1702)

TE HUUR. Een huis op Cramat à *f* 125.— 's maands, te aanvaarden met 1º Julij, thans bewoond door den Heer *Herklots.*

Te bevragen bij

(1731) SECH SAID BIN SALIM NAUM.

Wordt te Huur gevraagd

een steenen Huisje.

Adres onder de letters *B. G.* bij

(1691) W. BRUINING.

Let Wel!

Heeren Fabriekanten, Eigenaars van Landerijen en Stoombooten, en alle Industriëlen, met machineriën werkende, worden bijzonderlijk opmerkzaam gemaakt, dat thans bij de ondergeteekenden gelegenheid bestaat tot het **leveren van elke soort MACHINERIE,** zoo voor grootere als kleinere doeleinden, als: Stoomwerktuigen voor Stoombooten en locomotieven, Rijstpelmolens, Suikermolens, Houtzaagmolens, hetzij door water, wind of stoom in werking gebragt.

De Machineriën worden bij levering, volgens te sluiten overeenkomsten, geguarandeerd.

Alles wordt afgeleverd volgens vooraf op te maken **plans**, naar de vrije verkiezing en naar de eigene gepraefereerde inrigting van belanghebbenden.

De plaats van herkomst der Werktuigen en der Machines wordt niet beperkt, zoodat, naar het goedvinden van belanghebbenden, daarvoor eenig land in Europa kan worden aangewezen.

Bij aflevering hier ter plaatse worden de Machineriën opgerigt en in werking gebragt, naar verkiezen, door een expresselijk daartoe af te zenden civiel ingenieur en architect uit Europa.

Verdere inlichtingen bij

(1685) JACOMETTI & Co.

Woodbury & Page's Photographisch Atelier

is sedert eenigen tijd geopend; zij vervaardigen portretten zoowel op glas als papier in den besten stijl, ook stereoscopische portretten, van een bijzonder fraai effect kleinere portretten voor Camées, broches, medaillons, etc.

Op de Tentoonstelling te Melbourne in 1854 werd de hoogste prijsmedaille voor photographisch werk aan Woodbury toegekend.

Woodbury & Page's noodigen iedereen beleefdelijk tot een bezoek aan hun atelier uit. (1756)

Nieuwe PHOTOGRAPHISCHE GALERIJ

Hotel der Nederlanden No. 1

zal slechts gedurende eene maand geopend zijn.

Gekleurde portretten worden dagelijks zonder voorafgaande kennisgeving dadelijk vervaardigd.

(1723) C. DüBEN, *Photographist.*

Maatschappij: TOT NUT VAN 'T ALGEMEEN in Oost-Indië.

ALGEMEENE VERGADERING op Vrijdag 19 Junij 1857, des avonds ten *half acht ure precies*, ten huize van den heer *Th. F. Schill.*

Punten van behandeling:

1e. Ballotage.
2e. Verkiezing van twee nieuwe leden in de commissie voor de Volks-leesbibliotheek.
3e. Ontwerp-reglement voor de spaarbank.
4e. Mededeelingen van verschillenden aard.

De Secretaris,
J. MUNNICH.

(1715)

...iet zonder modderspatten waren afgekomen.

"...e je een sigaar?" vroeg hij nu, toen we weêr ...en oever gingen.

"...eloof 't niet!" zei ik.

"...el, in den linkerzak!" zei hij beslissend.

...roeg nog altijd het zomerpaletootje van mijn vriend, ...den linkerzak zat werkelijk een koker; maar, ... door het dringen en duwen waren de sigaren ...n; één enkele was er nog maar heel.

"...duivel, waarom heb je nu niet beter opgepast!" ... driftig.

"...je de waarheid te zeggen, heb ik niet veel om ...gedacht."

...alen had hij de gave sigaar uitgezocht, hij ...en mesje uit den zak van zijn pantalon, sneed ... netjes door en presenteerde mij de helft.

"...genoeg om meê naar den overkant te komen," "Kan je vuur maken?"

"...eb me lucifers in 't logement op tafel laten ..."

"...! Dan zullen we waarachtig bij een brand ...ijn, en nog geen vuur hebben! —"

... zag ik een kerel met een moffenpijp, die ...aar kon helpen.

...en thans over en over schuiten van den kant van ... gekomen, en we hadden zeer gemakkelijk ... daarvan plaats kunnen krijgen, want de schippers, die in mijn vriend den redder van het meisje herkenden, vroegen hem als om strijd en met de muts in de hand, of ze hem mogten overzetten.

Mijn vriend keek eens rond, waarschijnlijk om te weten, welke schuit hij kiezen zou, toen hij eensklaps het bootje ontwaarde, waarmeê wij te St. Goarshausen gekomen waren.

„Daar ligt onze boot!" zei hij tegen mij, „ze is een beetje achteraan geraakt." En onder aan den trap gekomen, stapte hij eerst in de schuit, die er voor lag, van daar in een tweede, toen in een derde en kwam eindelijk, niet zonder gevaar van in 't water te raken, in het notendopje teregt, dat hij *onze boot* bliefde te noemen. Ik was hem gevolgd.

Maar nu ging er een koor op van:

„*Warten Sie Herr! warten Sie Herr! Ich werde rudern!*" — „*Nein, ich!*" „*Ich werde es thun!*"

Het was een kabaal van belang en verscheidene mannen sprongen van schuit tot schuit naar ons toe.

„Houd jullie je snater!" donderde mijn vriend, „denk je dat ik 't zelf niet kan?"

Hij had het touw reeds losgemaakt en een riem grijpende, duwde hij het bootje met een forschen stoot van wal.

„Wat denken die landrotten wel!" bromde hij, „dat ik me zelf niet zou kunnen redden op 't water? 'k Heb bij me veel andere plassen gezien, daar zullie niet van droomen."

En toen begon hij bedaard tegen den stroom op te roeijen.

„Mooi weer!" zei ik, terwijl ik naar de blaauwe lucht staarde en naar den hellen zonneschijn, waarin dal en bergen zich baadden.

„Ja, hernam mijn vriend. „'t Is misschien gelukkig dat 't gisteren geregend heeft."

„Dat is ook zoo, want anders zouden wij waarschijnlijk niet te St. Goar zijn uitgestapt en zou dat meisje van nacht wel degelijk zijn omgekomen, daar ze uw krachtige hulp dan zou hebben gemist."

„Mogelijk; althans 't was hoog tijd dat er hulp kwam. 't Schijnen hier altemaal stommerikken te zijn. Er was geen de minste orde en niemand scheen op 't doodeenvoudige idée te kunnen komen, dat men van 't eene dak op 't andere kan overstappen. De opvoeding schijnt hier ook nog veel te wenschen over te laten."

(*Wordt vervolgd.*)

Militaire Societeit Concordia.

THÉ-DANSANT.

Op Zaturdag den 20 Junij 1857.

Namens de Directie.

De Secretaris,

(1725) E. R. GOTELING VINNIS.

Clerc et Thonnerieux,

Hotel des Indes.

Choix de Montres et Pendules.

Reparations de **Montres, Pendules** et **Boites à Musique.** (1718)

Debiteuren en Crediteuren in den boedel van wijlen den Heere *C. Staal*, in leven Mr. Kleedermaker alhier, worden beleefdelijk verzocht binnen 3 maanden, gerekend van af heden, aangiften of betalingen te doen aan

den testamentairen Executeur,

P. MOLITOR.

SAMARANG, 12 *Junij* 1857. (1719)

Debiteuren en Crediteuren in den boedel van wijlen Mr. *Hendrik Sebastiaan Karel Theodoor Ruempol,* overleden te Batavia den 18 Februarij 1857, worden verzocht binnen drie maanden aangiften of betalingen te doen aan

de Erfgename en Executrice,

(1727) C. RUEMPOL.

SOERABAYA, *den* 11 *Junij* 1857.

Houders van Cognossementen over:

G & VDS 29/52. Twaalf kisten inh. 12 Brandwaarborgkasten.

Twee » kopstukken en pooten, afgeladen door *Giesbers & van Deun Sr.*, en

FP Samarang. 1/4. Vier kisten Wasdoek, afgeladen door *J. C. Kerscheling*, alhier aangebragt met het Nederl. schip **JAN VAN GALEN**, kapt. **P. H. de Boer**, gelieve zich bekend te stellen bij de Agenten

VAN OMMEREN, RUEB & CO.

BATAVIA, 17 *Junij* 1857. (1741)

Eene Dame, examen afgelegd hebbende in de Hollandsche, Fransche, Engelsche en Hoogduitsche talen, tevens instructie gevende in de Muziek, zich te Batavia wenschende te vestigen, biedt zich aan tot het geven van privaat lessen aan Jonge Jufvrouwen uit den fatsoenlijken stand.

Adres lett. B, bij de heeren

(1738) VAN HAREN NOMAN & KOLFF.

te Batavia.

Op een aangenaam gelegen buitenverblijf, nabij Samarang, verlangt men **eene GOUVERNANTE** of **eenen GOUVERNEUR** tot het geven van onderwijs, ook op de Piano, aan drie kinderen.

Belanghebbenden gelieven zich te adresseeren bij de H eeren *Oliphant & Co.* te Samarang onder de initiale A. (1717)

Eene Europesche Dame, van middelbaren leeftijd en Protestantsche godsdienst, zag zich gaarne geplaatst tot assistentie in eene huishouding.

Informatiën bij de uitgevers van den *Oostpost.* (1683)

Boekhandel van *H. M. van Dorp.*

Ter inzage en inteekening ontvangen prospectus en proefaflevering van twee voor Nederlandsch Indië belangrijke werken als;

I. **Biographisch Album.** Verzameling van Portretten met levensberigt van verdienstelijke mannen uit de geschiedenis van Nederland en deszelfs koloniën, in afleveringen van 1 portret met levensberigt.

De 1e aflevering als proeve ontvangen bevat de levensschets en het portret van den vice-Admiraal *J. C. Rijk*, zullende in de 2e afl. Baron *Mervill van Carnbée* worden herdacht. Verder zullen in deze verzameling voorkomen: *Daendels, van den Bosch, de Kock, van Geen, Sorg, Nederburgh, Elout, van de Capelle, du Bois*, etc., etc.

Het formaat is groot folio, de platen vervaardigd per lithographie van *E. Spanier* te s'Gravenhage, zijn zoowel als de text keurig uitgevoerd.

De inteekenaren verbinden zich voor 10 achtereenvolgende nommers à *f* 2.50 per nommer. De prijs in Nederland is *f* 2.—.

II. **Jardin Fruitier des Indes Neerlandaises,** ou collection de Fruits des Tropiques, dessinés d'après nature, avec la description, op steen geteekend door *A. Boguenin.*

Dit fraai uitgevoerd en voor de bewoners van Nederlandsch Indië nuttig en aangenaam werk wordt uitgegeven in afleveringen van 2 gekleurde platen, met de beschrijving in de Hollandsche, Fransche en Duitsche taal en zal compleet zijn in 20 afleveringen à *f* 2.50 per aflevering.

Opgave van inteekening wordt zoo spoedig mogelijk ingewacht. (1679)

JAVA-BODE.

H. H. Inteekenaren op bovengemeld Blad, die geneigd zijn met hun abonnement voor het tweede halfjaar 1857 voort te gaan, worden beleefd verzocht, hiervan zoo spoedig mogelijk aan den Ondergeteekende kennis te geven, en hem de gelden daarvoor **Franco** toe te zenden, ten einde geene vertraging in de ontvangst te ondervinden en de Uitgever in staat gesteld moge worden, de oplage bij tijds te regelen.

Prijs voor het tweede halfjaar:

voor Batavia	*f* 12.50,
» Java	» 15.—.
» de Buitenbezittingen	» 17.50.
» Nederland	» 22.50.

Brieven *franco* aan

den Administrateur van dat Blad,

(1726) H. M. VAN DORP.

De Inteekening en Storting voor dat Blad kan ook geschieden bij *van Haren Noman, Kolff & Co.* te Samarang en *E. Fuhri & Co.* te Soerabaya.

VERTREKKENDE PERSONEN.

D. de Graeff van Polsbroek vertrekt naar Japan.

Gemagtigde de heer

(1729) J. J. MIJNSSEN.

Passage naar Samarang

wordt aangeboden met het prachtig ingerigt Nederl. schip **LOUISE**, kapt. **P. Buijs Jr.**, om tegen den 20sten dezer te vertrekken.

Adres

(1664) B. KOPERSMIT & Co.

Vracht en Passage naar Soerabaya,

met het Ned. Ind. schip **BANKA**, kapitein **Schuit.**

Informatiën bij de Agenten

(1714) ANDERSON, TOLSON & Co.

Vracht en Passage

naar **Samarang** wordt aangeboden met de schepen **JAN PIETERSZOON KOEN**, kapitein **J. Verloop** en **MARIANNE ANTOINETTE**, kapitein **J. C. Lebert.**

Adres

(1663) B. KOPERSMIT & Co.

Passage naar Nederland

wordt aangeboden met het prachtig fregatschip **PRINS MAURITS**, kapitein **J. S. Bart**, zijnde daarvoor bijzonder goed ingerigt, voerende een gexamineerde doctor, om tegen den 21sten dezer van hier te vertrekken. Nadere informatiën te bekomen bij den gezagvoerder in het Marine Hotel en

de Agenten,

(1666) B. KOPERSMIT & Co.

Passage naar Nederland

wordt aangeboden met het Ned. fregatschip **ADMIRAAL JAN EVERTSEN**, kapt. **C. P. Kuijper**, hebbende uitmuntende inrigtingen voor passagiers en voerende een gexamineerde doctor, om tegen den 25sten dezer van hier te vertrekken.

Nadere informatiën te bekomen bij den Gezagvoerder in het Marine Hotel en bij

de Agenten,

(1665) B. KOPERSMIT & Co.

12 *Junij.*

BATAVIA.

Ll. Zondag ochtend vond de eerste der zes aangekondigde Matinées Musicales, in het locaal van den Schouwburg alhier, plaats.

De redactie, — zoo als anders gebruikelijk is, tot de bijwoning daarvan niet uitgenoodigd zijnde. — ziet zich, bij het bespreken dier voorstelling, genoodzaakt, zich geheel op het oordeel van derden te verlaten en dienvolgens zeer beknopt te zijn.

De zaal moet fraai en smaakvol gedecoreerd geweest zijn en de uitvoering van het Programma over het algemeen veel genoegen hebben gegeven.

Bovenal bevielen de *Duo* voor piano en viool uit *Zampa* en de *Souvenir van Bellini*, terwijl ook de *Trio* voor piano, viool en violoncel en de *Adagio* en *Rondo*, waarmede de beide afdeelingen van het Concert werden geopend, alle toejuiching verdienden.

Jammer was het, dat deze zoo goed uitgevoerde muzijkale bijeenkomst betrekkelijk zoo weinige hoorders gelokt had en dat deze nog bovendien zóó laat kwamen, dat het aangekondigde uur voor de opening van het Concert, en daardoor ook dat der sluiting, aanmerkelijk vertraagd werden.

Wij hopen voor de verdienstelijke concertgevers, dat hunne pogingen, om het Bataviaasch publiek op hunne schoone gaven te vergasten, bij de vijf nog volgende Concerten, beter zullen mogen beloond worden.

— Bij de Javasche Courant van heden is gevoegd een staat van den stand van het rijstgewas op Java onder ultimo April, waaruit blijkt dat dezelve was:

Zeer gunstig. In de Residentien Bezoekie, Probolingo, Banjoewangie en Kedirie.

Gunstig. In de residentien Buitenzorg, Krawang, Preanger regentschappen, Cheribon, Tagal, Japara, Soerabaija, Pasoeroean, Bezoekie, Banjoewangie, Bagelen en Madioen.

Vrij gunstig. In de residentien Bantam, Batavia, Samarang en Patjitan.

Zeer goed. In de residentie Kadoe.

Niet goed. In de residentie Pecalongan.

Omtrent de residentien Djocjocarta en Soerakarta geene opgaven vermeld.

Bezoekie. De schoener Juliette, komende van Balie en beladen met rijst, koehuiden en koffij, en bestemd naar Singapore, is den 25sten Mei op de klip Karangmaas, gelegen aan den ingang van straat Balie, tusschen de afdeeling Panaroekan en de assistent-residentie Banjoewangie, verongelukt.

De bemanning, bestaande uit een chineschen gezagvoerder en 20 inlandsche schepelingen, benevens 2 vrouwen, zijn gered en behouden te Djangkar, district Soemberwaroe, aan wal gekomen, van waar zij naar Soerabaija zal worden overgebragt.

Van de lading is, uitgezonderd eenige koehuiden en een paar balen beschadigde koffij, niets gered kunnen worden. (*Jav. Cour.*)

Samarang, 13 Junij. Op den 29sten Mei jl. is eene Maleische praauw genaamd *Lantja*, gevoerd door Anak Choda Intje Bezaar, 2 dagen na hare afreize van Samarang door zware stormen op de hoogte van Kaliewoengoe gestrand en geheel verbrijzeld.

Een gedeelte der lading is gered geworden.

Onder anderen wordt gemist 1 ks. inhoudende *f* 700,— aan papiergeld, behoorende aan het gouvernement. (*Sam. Cour.*)

NEDERLAND.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

Reglement op de Drukwerken in Nederlandsch-Indië.

NADER VERSLAG DER COMMISSIE.

Ingevolge het besluit, door deze Vergadering genomen in de zitting van den 9den Maart jl., werd door den heer Voorzitter der Kamer in handen der Commissie, benoemd tot onderzoek van het reglement op de drukwerken in Nederlandsch-Indië, eene missive gesteld van den Minister van Kolonien van den 27sten Maart jl., begeleidende eene Nota van inlichtingen omtrent het verslag, door genoemde commissie, betrekkelijk even genoemd reglement, uitgebragt.

Het vorig Verslag, waarmede de Commissie de bedoeling had den eersten grond tot verder onderzoek te leggen, besloot met de uitdrukking van het gevoelen, dat het reglement aan den eisch van art. 110 van het Indische regeringsreglement niet voldeed.

Deze stelling was het gevolg van praemissen, welke in de Nota van Inlichtingen, door den Minister van Kolonien, gedeeltelijk aan eene verkeerde opvatting der bepalingen van het reglement worden toegeschreven, en gedeeltelijk als onjuist, [illegible] bare orde in Indië, naar het inzien der Regering, verderfelijk, worden aangemerkt.

De Commissie zal de gegeven inlichtingen en beschouwingen der Regering aan een nader onderzoek onderwerpen, met al den ernst, dien het hoog belang der zaak medebrengt. Zij zal dan ook niet nagaan of de Minister van Kolonien in zijne inlichtingen dien ernst steeds in het oog heeft gehouden, doch, dadelijk tot het in te stellen onderzoek overgaande, wenscht zij dit door een tweetal opmerkingen te doen voorafgaan.

De eerste betreft de ingekomen verzoekschriften, betrekkelijk het reglement op de drukwerken in Indië en de door den Gouverneur-Generaal uitgevaardigde bepalingen. Deze verzoekschriften zijn, bij onderscheidene besluiten der Kamer, aan de Commissie verzonden. Zij zijn onderteekend, zoowel door ingezetenen van Nederlandsch-Indië, boekhandelaren, drukkers en uitgevers en anderen, als door ingezetenen hier te lande. Deze onderteekenaren, waarvan, zeker, de meesten door geen ander belang dan dat, hetwelk zij in de vrijheid van mededeeling door de drukpers stellen, schijnen te zijn gedreven, geven allen hunne bezwaren tegen het uitgevaardigde reglement te kennen. De Commissie heeft in die verzoekschriften nagenoeg dezelfde opvatting van het bedoelde reglement gevonden, als welke zij in haar verslag van 6 Maart openbaarde.

Is die opvatting onjuist, gelijk de Regering oordeelt en nader zal worden onderzocht, de Commissie was niet de eenige; en zoo zou het besluit niet ver af liggen dat, in allen gevalle, het stuk zelf daartoe ruimschoots aanleiding heeft.

Eene tweede opmerking geldt de Nota tot Toelichting, die hier te lande in het licht is verschenen en waarvan de Commissie in haar eerste Verslag met geen enkel woord gewaagde. Haar doel was de Regering in de gelegenheid te stellen, zich omtrent die nota te verklaren; geen woord echter is daarover in de inlichtingen te vinden, en zulks mag te meer bevreemding wekken, naardien, gelijk beweerd wordt, die Toelichtende Nota met het Regiment aan de autoriteiten in Indië is toegezonden.

Alsnu overgaande tot die inlichtingen zelven, kunnen de beschouwingen der Commissie daaromtrent gereedelijk in drie deelen gesplitst worden, zoodat achtereenvolgens:

I. de Indische en vreemde,

II. de Nederlandsche drukwerken,

III. het strafstelsel kunnen worden behandeld.

I. Ten opzigte van de Indische en vreemde drukwerken moge eene algemeene opmerking vooraf gaan. De Commissie vond in de Inlichtingen zich een stelsel toegeschreven, dat zij niet weet in haar vorig Verslag als het hare te hebben opgegeven. Op blads. 2 der Inlichtingen vindt men, dat de Commissie eene censuur zou verlangen, ja men vindt dit als een stelsel, dat zij zou hebben aangeprezen, vermeld.

Zij moet verklaren niet te kunnen begrijpen, waar men in haar vorig Verslag zoodanig beginsel als het hare heeft uitgedrukt gevonden.

Zij heeft op blads. 8 van dat Verslag erkend, dat preventive bepalingen, in de strekking van de 1ste alinea

BIJVOEGSEL
behoorende bij den
JAVA-BODE,
van Woensdag 17 Junij 1857, No. 48.

van art. 110 van het Indisch regeringsreglement, liggen, en zij heeft gevraagd, na eene korte uiteenzetting van hare opvatting van verschillende artikelen van het reglement, of met dergelijke bepalingen de drukpers in Indie en de handel in drukwerken niet in een toestand kunnen worden gebragt, waarbij de censuur verkieslijk zou zijn.

Zij heeft dus de censuur beschouwd, niet als iets, dat zij verlangde of aanprees, maar dat zij verkieslijk zou kunnen achten boven een zamenstel van bepalingen, hetwelk schijnbaar vrijheid op den voorgrond zettende, die vrijheid dadelijk ontneemt door allerlei wegen en middelen, waardoor het openbaren van gedachten en het verspreiden van kennis en beschaving zeer bemoeijelijkt zou worden, gelijk de commissie, volgens hare opvatting van het reglement, in het verslag van den 6den Maart, meende te mogen oordeelen. Zij kan dus niet toegeven dat de bloote vermelding der censuur als verkieslijk boven de bepalingen van het reglement, zoo als zij die opvatte, eene aanprijzing van zoodanig stelsel, noch zelfs de uitdrukking van haren wensch zou zijn.

Bij het behandelen der Inlichtingen omtrent Indische en vreemde drukwerken, kwam in de eerste plaats de vraag ter sprake of de Minister, door redenen, aan de openbare orde ontleend, het aanwenden van belemmeringen in het openbaren van gedachten en gevoelens door de drukpers en in de toelating van vreemde drukwerken heeft geregtvaardigd.

Hieromtrent bestond eenig verschil van gevoelen in de Commissie. Door twee leden werd gewezen op eene zinsnede, voorkomende op de 1ste bladzijde van de Inlichtingen waarbij de in Indië gevestigde Nederlanders en andere Europeanen worden beschouwd als uitmakende *eene kleine maatschappij, die zoo veel goeds tot stand brengt, die hare roeping begrijpt, en onder veel ontbering en opoffering, de bereiking van haar doel slechts zoekt in arbeidzaamheid en volharding, in de betrachting van pligt en deugd, dat zij waardig is dat men haar eere en bescherme.*

Zulk eene maatschappij kon, in het oog dier leden, geene maatregelen van zoo buitensporige gestrengheid, als het reglement kenmerken, vorderen. De Minister voegt er wel bij (blz. 2): »dat het reglement ook toepasselijk zoude zijn op de inlandsche en daarmede gelijkgestelde bevolking, over ontelbare eilanden verspreid, duizend maal talrijker dan de Europeanen aldaar gevestigd, en van dezen in velerlei opzigten verschillende." Doch ook hierin zagen die leden evenmin eene regtvaardiging. Was toch voor die inlandsche bevolking grootere beperking noodig, dan kwam die bij drukwerken in de Oostersche talen en te dien aanzien voorschrift van bijzondere regelen te pas, maar mogt daarom de vrijheid der Europesche Nederlandsche bevolking niet [illegible] opgeofferd. Te minder daar, volgens de Nota [illegible]ting op de geschriften in de inlandsche, Chi[illegible] talen, »van welke meer te vreezen [illegible]ijks toezigt zal te houden zijn, »omdat [illegible] toeziende ambtenaren de kennis van onderscheidene dier talen hoogst onvolkomen is en bijna mag geacht worden geheel te ontbreken."

De overige leden der Commissie meenden, dat men, bij het regelen van het gebruik der drukpers, niet bij voorkeur en als uitsluitend op de Nederlandsche en andere Europesche bevolking behoorde te letten, maar te regt is, huns inziens, door den Minister opgemerkt, dat er in Indië nog eene andere bevolking, de Oostersche namelijk is, die naast de Europesche staat en daarmede een geheel uitmaakt, en die door deze wordt beheerscht, niet door overmagt en materieel geweld, maar door zedelijken invloed en kracht.

Dat zedelijk overwigt, de grondslag onzer magt aldaar, doch tevens het middel om die bevolking tot hoogere ontwikkeling op te voeren, zou, door een verkeerd gebruik der drukpers, op den duur kunnen worden verzwakt en ondermijnd, en daarentegen kan een zuiver repressief stelsel, gelijk in de Nederlandsche maatschappij heerscht, niet voldoende waken, omdat zoodanig stelsel eerst werken kan, wanneer het kwaad gepleegd is, terwijl juist onze toestand in Indie medebrengt, dat het kwaad althans kunne worden voorkomen.

Het kwam aan die leden voor, dat die zorg een hoog belang is der openbare orde, de zorg namelijk, dat ons zedelijk overwigt in Indië niet worden ondermijnd, en tevens een belang niet minder van de Oostersche als van de Europesche bevolking, en te regt heeft, huns inziens, de Minister van Kolonien op zoodanige overwegingen het oog gehad, toen hij in de nadere inlichtingen, nevens de Europesche maatschappij, ook wees niet alleen op *de inlandsche en dàarmede gelijkgestelde bevolking, duizendmaal talrijker dan de Europeanen aldaar gevestigd*, maar ook op *de verpligting der Regering, om te zorgen dat de drukpers voor de bevolking eene weldaad werd, en voor anderen eene weldaad bleef.* Met het oog nu daarop en op de bepaling, vervat in de 1ste zinsnede van art. 110 van het regering-reglement, konden de bedoelde leden niet toegeven, dat de Minister niet door redenen, aan de openbare orde ontleend, het aanwenden van belemmerende bepalingen, welke, gelijk boven reeds herinnerd is, bij de wet zijn toegelaten, zou hebben geregtvaardigd.

Maar zoo al in den Indischen toestand redenen te vinden zijn, om gebruik te maken van de bevoegdheid, in de 1ste alinea van art. 110 van het regeringsreglement gegeven, en belemmeringen voor de drukpers in te voeren, dan deed zich ook de vraag voor: zijn de ingevoerde belemmeringen regtvaardig?

Bedriegt de Commissie zich niet, zoo komen hier vierlei punten in aanmerking:

1o. het stellen van borgtogt en het verbod, om het beroep verder uit te oefenen, aan een bepaalden persoon of op eene bepaalde plaats (artt. 1 en 5),

2o. de aansprakelijkheid en de strafbaarheid van den verspreider (artt. 6, 7, 11, 17;).

3o. de bevoegdheid tot dadelijke inbeslagneming van het aangeklaagde drukwerk bij den aanvang eener vervolging, en die tot sluiting der winkels, bergplaatsen of der drukkerij, bij het verleenen van regtsingang (art. 31), in verband met art. 32.

4o. de verpligte onderteekening van stukken in tijdschriften (art. 18).

1o. De zekerheidstelling.

Het is van algemeene bekendheid, dat het stellen van borgtogt in drukperswetgevingen van verschillende landen als regel is aangenomen, en men zou dus niet kunnen beweren, dat het vorderen van eenen borgtogt op zich zelf eene onbekende of ongehoorde belemmering zou zijn; doch de voorschriften van dit reglement gaan veel verder dan andere wetgevingen. Daar is de borgtogt meest voor de uitgevers van periodieke geschriften en dagbladen voorgeschreven, voor geschriften, die bestemd zijn om dagelijks of bijna dagelijks allerlei politieke onderwerpen te behandelen, die meest worden uitgegeven van wege anonyme societeiten, waar velen onder een gemeenschappelijken titel zamenwerken en waar alzoo geen physieke persoon op den voorgrond treedt, of persoonlijk vermogen te treffen is.

Hier integendeel wordt de borgtogt vereischt voor de uitoefening van het beroep van drukker, uitgever van of handelaar in drukwerken; waar mitsdien niet alleen een bepaald persoon te vinden is, maar waar ook het materieel der drukkerij, van den winkel of van de verkoopplaats waarborg geeft, dat het persoonlijk vermogen te treffen is en de beloopen geldelijke straffen kunnen worden verhaald.

Het voorbeeld van Pruissen, dat de Regering aanhaalt, pleit voor het gevoelen der Commissie. In de eigene aanhaling toch, in de Inlichtingen voorkomende, uit het verslag van de Pruissische Eerste Kamer, wordt van het stellen van zekerheid alleen gesproken in verband tot *het redigeren van een blad*, en in de aangehaalde wetsbepaling wordt gewaagd van zekerheid voor *elk aan staat- of staathuishoudkunde gewijd tijdschrift of dagblad*; ook daar wordt dus de borgstelling niet voor het uitoefenen van het beroep van drukker enz., maar voor de uitgaaf van dagbladen gevorderd.

Het doel door de regering vooral, naar het schijnt, aangeprezen, om namelijk de verbeurde boeten te kunnen verhalen, kan, gelijk boven werd betoogd, bereikt worden, waar de drukker, uitgever of boekhandelaar strafbaar mogt bevonden worden, ook zonder zekerheid; en is de schrijver in judicio, men houde in het oog, dat op bijna alle misdrijven in de 5de paragraaf bij de boete gevangenisstraf is bedreigd, ten gevolge waarvan de overtreder zijn misdrijf door verlies van zijne vrijheid zal boeten, terwijl de geldelijke straf alleen dàn niet verhaald zal kunnen worden, wanneer persoonlijk vermogen geheel ontbreekt; eene omstandigheid, die zich bij de toepassing van menige strafbepaling voor kan doen en niet tot bijzondere voorschriften schijnt te moeten leiden.

Hetgeen de regering verder aangeeft ter verdediging van de gevorderde zekerheidsstelling, de aansporing namelijk tot voorzigtigheid, zoowel voor drukker, uitgever en boekhandelaar, als voor den schrijver, hangt zoo zeer zamen met het stelsel van verantwoordelijkheid, in dit reglement aangenomen, dat daarop beter bij de behandeling van [illegible]lijk punt kan worden teruggekomen.

De Commissie meende [illegible] dat, wordt de boven aangeduide onderscheiding in het oog gehouden, het stellen van zekerheid, zoo als dit hier wordt ingevoerd, inderdaad eene onnoodige belemmering te achten is, die tot verzekering van de openbare orde niet volstrekt vereischt schijnt te worden.

Het verbod om het beroep van drukker enz. uit te oefenen, aan eenen bepaalden persoon, of op eene bepaalde plaats, is mede eene belemmering, die, even als de borgtogt, op het uitoefenen van de beroepen, met de drukpers in verband staande, betrekking heeft.

Bij twee leden in de Commissie vond deze bepaling scherpe afkeuring. De verwijzing naar de artt. 45, 46 en 47 van het regerings-reglement scheen hun toe geheel onjuist te zijn. Deze artikelen hadden den persoon, niet het beroep op het oog. Het beroep kon niet op zich zelf, het kon alleen in verband met den persoon, die het uitoefent, schadelijk zijn. Misbruikt hij zijn beroep en komt hij daardoor met de publieke orde in strijd, het is aan den persoon, op wien de aangehaalde artt. 45—47 kunnen worden toegepast, niet aan het beroep te wijten. Juist omdat het Bestuur de magt heeft, welke het uit die artikelen ontleent, is *meer* niet noodig.

De zaak, de affaire, die den handelaar toebehoort, bij politiemaatregel te vernietigen, is eene even onbillijke, als doelIooze aantasting van het vermogen. En aan des te meer bedenking onderhevig, daar zij iemand zal kunnen treffen, die niets misdaan heeft, hetgeen hem aan de strafbepalingen van het reglement, hoe rekbaar ook, zou blootstellen.

Ook de andere bevoegdheid, om een reeds gevestigd bedrijf in eene bepaalde plaats te verbieden, wordt, naar het gevoelen dier leden, door het gegeven uitzigt op schadeloosstelling niet goedgemaakt. Veel regtvaardiger zou het zijn, indien werkelijk sommige plaatsen de uitoefening van een beroep, hetgeen boven andere een middel is tot verspreiding van kennis, niet gedoogen, die plaatsen vooraf aan te wijzen.

En wat de schadeloosstelling betreft, zij mag, beperkt tot de *werkelijk geledene schade*, naauwelijks dien naam dragen, al wordt zij verleend; en of zij zal worden verleend, dit is aan het goedvinden van den Gouverneur-Generaal geheel overgelaten.

De Regering verdedigt de bepaling van art. 5 met de opmerking (bladz. 3): »dat hij, die voortgaat een beroep uit te oefenen, nadat hij weet of vermoeden kan dat de openbare rust en orde er door in gevaar zouden worden gebragt, het niet meer aan de omstandigheden van buiten, maar aan zijn eigen gedrag te wijten heeft, dat de maatregel op hem wordt toegepast." Maar die leden vragen: waaruit ontleent hij die wetenschap of dat vermoeden?

Wanneer eindelijk de Minister zegt, dat hier dezelfde waarborgen zijn geschonken, aan welke het regt van uitzetting door het regeringsreglement is verbonden, dan konden die leden ook dat niet toestemmen. Daargelaten andere vormen, die hier ontbreken, wordt, bij uitzetting, volgens art. 45 van het regeringsreglement, een redelijke tijd verzekerd, om orde op zijne zaken te stellen, en voor Nederlanders in het algemeen de contrôle der staten generaal ingeroepen. Noch het een noch het ander vindt hier plaats.

De meerderheid der Commissie, hoezeer met zoodanige bevoegdheid niet ingenomen, moest toch erkennen dat de inlichtingen der Regering haar, uit het oogpunt van de openbare orde, niet zonder gewigt toeschenen.

Zij konden zich zeer goed voorstellen, dat een persoon, het beroep van drukker enz. uitoefenende, gedreven door eigenbelang en door zucht naar debiet, dit op zoodanige wijze misbruikt, dat er eene voor de openbare rust en orde gevaarlijke werkplaats ontstaat, waarvan het gevaar door het verwijderen van den persoon alleen, krachtens art. 45 en volgg. van het regeringsreglement, niet kan worden weggenomen, maar die zelve moet worden opgeheven.

Zoo kan ook buiten schuld van den persoon, die het beroep uitoefent, het vestigen van eene drukkerij enz. op zekere plaats in Indië geheel ongeschikt zijn en nader blijken tot onrust aanleiding te geven; terwijl het onmogelijk kan worden bevonden, om dit vooraf aan te wijzen. Zal in die gevallen de landvoogd, verantwoordelijk voor de rust en orde, buiten magte moeten zijn, om de oorzaak der spanning en onrust te verwijderen? En wanneer, ten gevolge van de handelingen van den persoon, zijne werk- of verkoopplaats een brandpunt dreigt te worden, van waar onrust en woeling zich verspreiden, zal dan de persoon alleen verwijderd, maar het brandpunt in werking gelaten moeten worden?

2o. Eene hoofdbelemmering werd geacht, in de door het reglement bepaalde *aansprakelijkheid en de strafbaarheid van den verspreider*, te liggen.

De meerderheid der Commissie was, na de bekomen inlichtingen, van oordeel, dat zoowel de hier te lande bestaande wetgeving als de daarop gegronde jurisprudentie dezelfde beginselen als het reglement op de drukwerken te dezen opzigte huldigen.

Hij, die een geschrift verspreidt, waarin laster of eenig ander delict is gepleegd, is voor die verspreiding aansprakelijk in foro criminali, en zulks als hoofddader (indien er geene termen zijn om medepligtigheid aan te nemen), zoo hij den drukker of schrijver niet kan aanwijzen, of, hem aanwijzende, deze niet kan worden vervolgd en gestraft.

De grond daarvan is te vinden in art. 4 van het besluit van den souvereinen vorst van 24 Januarij 1814 (*Staatsblad* no. 17), waar het woord »uitgever" niet eenen beperkten zin heeft, maar blijkens den Franschen officielen tekst, ook dien van verkooper en verspreider; in artt. 227 en 225 der grondwetten van 1815 en 1840, waar het beginsel der verantwoordelijkheid voor het openbaren van gedachten wordt gevestigd, en deze uitdrukkelijk ook voor hetgeen men *verspreidt* wordt aangenomen; in art. 2 der wet van 28 September 1816 (*Staatsblad* No. 51), ook aangehaald in de Inlichtingen van den Miniter van Kolonien, en waarin is bepaald, dat niet alleen op drukkers en uitgevers, maar ook op uitventers en boekverkoopers de in die wet bedreigde straffen toepasselijk zijn, wanneer de schrijver niet zal zijn aangewezen met dat gevolg, dat deze niet enkel in handen der justitie gerake, maar voor het gepleegd misdrijf in regten kunne worden overtuigd en alzoo gestraft: en er moge hier op worden gewezen, dat deze wet, de eerste omtrent de drukpers, na de invoering der Grondwet van 1815, wel de repressie van de beleediging van vreemde Souvereinen op het oog heeft, doch, wat de beginselen van verantwoordelijkheid betreft, geheel in overeenstemming met genoemde Grondwet, ook die van den verkooper en verspreider aanneemt. Eindelijk huldigt art. 285 van den Code Pénal hetzelfde beginsel, dewijl de omroepers, aanplakkers, verkoopers en verspreiders van gedrukte stukken (hier zonder naam van schrijver of drukker), die eenige opzetting tot misdaden of wanbedrijven behelzen, als wettelijke medepligtigen, alleen om de daad van omroeping enz. gestraft worden, als zij den persoon, van wien zij het stuk ontvangen hebben, niet bekend maken.

Uit al die bepalingen volgt, naar het oordeel dier leden, dat het beginsel van verantwoordelijkheid en strafbaarheid van drukker, uitgever en verspreider, zonder andere schuld zijnerzijds dan dat hij strafbare drukwerken drukt, uitgeeft of verspreidt, aan onze drukperswetgeving hier te lande niet alleen niet vreemd is, maar zelfs daarin, volgens het beginsel van de vroegere Grondwetten van 1815 en 1840, expressis verbis, is opgenomen.

De jurisprudentie is dan ook daarmede in overeenstemming.

Behalve de arresten van den Hoogen Raad, in de inlichtingen van den Minister van Kolonien aangehaald, en waaruit volgt, dat dit hoogste regterlijk collegie onze drukperswetgeving aldus verstaat, dat *indien de schrijver niet bekend is, de drukker en bij gevolg ook de uitgever als schrijvers zullen worden aangemerkt, en alzoo de hoofddaders der gepleegde misdrijven zullen worden vervolgd en gestraft*, mag ook nog gewezen worden op een arrest van hetzelfde collegie van 12 April 1853. (Cf. *Nederl. Regtspraak*, 44ste deel, pag. 248.)

Eindelijk meenden die leden te mogen herinneren, dat, niet later dan in het afgeloopen jaar, de uitgever van de *Amerfoortsche courant* veroordeeld is wegens laster, ter zake van een artikel, waarvan hij de schrijver niet was, maar alleen omdat dit in die courant door hem was verspreid geworden; en dat, na bevestiging in hooger beroep, de Hooge raad ook den ingestelden eisch tot cassatie, bij arrest van 29 Augustus 1856, heeft verworpen.

De leden der Commissie, wier gevoelen thans medegedeeld wordt, meenden alzoo te moeten doen opmerken, dat de aansprakelijkheid en strafbaarheid van den verspreider volgens de heerschende wetgeving, door eene constante jurisprudentie uitgelegd, ook hier bestaat, zonder dat er van dezen, bij niet-aanwijzing van den schrijver, eenige andere schuld gevorderd wordt, dan dat hij, alvorens te verspreiden, zich niet van den inhoud van het verspreide heeft vergewist. Onderscheid tusschen uitgever en verspreider is er ten opzigte der verantwoordelijkheid niet. De uitgever is, hier te lande alleen aansprakelijk, omdat hij de eerste en erkende

verspreider is. Door hem te noemen, zoodat hij vervolgd kan worden, ontslaan de verdere verspreiders zich van alle verantwoordelijkheid. Naar hun inzien zijn alzoo de beginselen der verantwoordelijkheid, in het reglement nedergelegd, geene andere dan die hier te lande gelden. Wanneer die beginselen voor Indië niet worden gevolgd, dan is niets gemakkelijker dan, door middel van den Indischen verspreider-boekverkooper, straffeloosheid aan ieder drukpersdelict te verzekeren.

Als eenig misdadig geschrift in de kolonie in omloop wordt gebragt, vordert het maatschappelijk belang dat er iemand aansprakelijk zij. Daarin moet de waarborg der openbare orde gelegen zijn, en deze zou verloren gaan, indien de verspreiders, ofschoon den schrijver niet aanwijzende, zoodat hij kan vervolgd worden, zich achter zijne onwetenheid zou kunnen verschuilen. Zij meenden dan ook dat die beginselen geene bijzondere of onbekende belemmeringen, afwijkende van de strafregterlijke beginselen in materie van drukperswetgeving, in Indië zouden invoeren.

Twee onzer medeleden konden zich van de juistheid van dit gevoelen niet overtuigen. Op de in het reglement aangenomen aansprakelijkheid van den verspreider — zoo drukten zij het hunne uit — legt de minister bijzonder gewigt. Zij is inderdaad het meest klemmend middel van beteugeling, dat de verordening bezigt, en van eene onbegrensde preventive kracht.

Zij deden op dat gewigtig punt twee bezwaren gelden. *Vooreerst:* de verspreider kan, gelijk de uitgever, medepligtig zijn. Doch het is niet dit geval, maar het stelsel van art. 11, waarmede men thans te doen heeft. Art. 11 maakt den verspreider *voor den inhoud van het verspreide geschrift als hoofddader*, bij ontstentenis van den schrijver en uitgever, subsidiair aansprakelijk.

Het reglement past alzoo op den verspreider toe, hetgeen, volgens onze en andere wetten, ten aanzien van den drukker uitgever regtens is.

Op bladz. 6 der nadere Inlichtingen beweert de Minister, dat zijn stelsel evenens hier te lande bestaat. Doch, naar het inzien onzer twee medeleden, te onregte. Zij vinden in geene onzer wetten, noch in het besluit van den Souvereinen Vorst van 24 Januarij 1814, noch zelfs in de *speciale* wet van 28 September 1816, die daarenboven niet tot andere dan tot de in haar bedoelde gevallen mag worden uitgestrekt, noch in de geschiedenis onzer regtspraak, grond voor dat beweren. Zij ontdekken wel eene aansprakelijkheid van den drukker-uitgever, welke, bij ontstentenis van den schrijver, die van dezen vervangt, doch geenszins, bij ontstentenis van beiden, eene subsidiaire aansprakelijkheid van den verkooper of verspreider.

Zij ontdekken die
niet in art. 4 van het Vorstelijk besluit van 1814.

Zij vinden daarin slechts twee aansprakelijke personen, den schrijver en den drukker uitgever, aangewezen. De Fransche vertaling bevestigd, gelooven zij, dien zin. Wanneer zij zegt: »chacun est responsable *de ce* qu'il écrit et publie; *de ce* qu'il imprime, vend ou distribue", dan wijst zij, in meer woorden, geene andere personen dan onze tekst aan, hem die voor het publiek schrijft, en hem die drukt en uitgeeft. En dat met de omschrijving »imprime, vend ou distribue" niet meer dan één bedrijf wordt bedoeld, blijkt ook uit hetgeen onmiddelijk volgt: »l'imprimeur, d. i. de drukker-uitgever, seul est responsable, si l'auteur n'est pas connu, ou ne peut être désigné;"

niet in de Grondwet van 1815.

Hetgeen in die Grondwet art. 227, in de uitgaaf van 1840, art. 225, te lezen stond, is na de herziening van 1848 vervallen. Maar al lazen wij dat artikel nog in de Grondwet, zou het iets kunnen afdoen? De Grondwet is geene strafwet; zij laat aan de strafwet over, de voorwaarden te bepalen, onder welke ieder in regten verantwoordelijk zal zijn. Het schijnt daarenboven duidelijk, dat de Grondwet van 1815, verre van een gebod aan den wetgever, om het beginsel eener zelfstandige aansprakelijkheid van den verspreider, onderscheiden van den uitgever, te vestigen, in de woorden: »voor hetgeen hij drukt, uitgeeft of verspreidt", niets anders gaf dan eene copij der Fransche vertaling van het besluit van 24 Januarij 1814.

zelfs niet in de exceptionele wet van 1816, art. 2:

waar met dezelfde straffen, als de auteuren, bedreigd worden de drukkers, uitgevers, uitventers en boekverkoopers, *die de vermelde geschriften zullen hebben gedrukt of in het licht gegeven, of doen drukken of doen in het licht geven.*

niet in art. 285 van den Code Pénal;

een artikel van de in enger zin zoogenaamde police de la presse, dat de verspreiding betreft van drukschriften zonder aanwijzing van naam, beroep en verblijf van den auteur of van den drukker, en ten doel heeft tot de kennis dier namen te doen komen. Het is eene versterking van art. 284 voor de gevallen, waarin dat naamloos geschrift opruijing tot misdrijven of wanbedrijven bevat. In dat geval wordt de verspreider, zoo hij hen, van wie hij het opruijend geschrift ontving, niet doet kennen, als medepligtige der opruijers vervolgd. Het is alzoo eene bijzondere bepaling, uitsluitend geschreven voor de gevallen, waarin het artikel wil voorzien, en die tot betoog van zoodanige algemeene aansprakelijkheid van den verspreider, als de Minister in onze wetgeving meent te vinden, ten eenen male krachteloos schijnt.

Het door den Minister in de Inlichtingen aangehaalde arrest van den Hoogen Raad van 21 April 1847 erkent het ware beginsel — hetgeen onze medeleden in het minst niet betwisten, — dat de *uitgever*, die met kennis en bewustheid van den strafbaren inhoud een geschrift uitgaf, als medepligtige kan worden gestraft. De arresten van 17 Junij 1846, 12 April 1853 en 29 Augustus 1853 straften *uitgevers* van vlugschriften, dag- of weekbladen, bij onbekendheid der schrijvers, als hoofddaders. Maar ook hierover bestaat geen twijfel of verschil. Eene aansprakelijkheid van die groote klasse der verkoopers of verspreiders, welke de werken van de uitgevers ontvangen, staven de aangehaalde arresten in geenen deele.

- Evenmin wordt die voorgehouden in hetgeen de Minister (bladz. 6) uit een opstel van den heer *Wichers* aanhaalt. Men behoeft de plaats slechts te lezen om te zien, dat de redenering van dien regtsgeleerde enkel gebouwd is op de bijzondere betrekking en omgang met schrijver en werk, die bij den *uitgever* kan worden ondersteld.

Het Reglement, de Nota tot Toelichting en de nadere Inlichtingen brengen ieder verkooper of verspreider met den drukker uitgever op eene lijn: eene gelijkstelling, die aan onze twee mede leden niet minder onregtvaardig, dan voor den boekhandel verderfelijk schijnt. Dat de drukker-uitgever, wiens naam dan ook in allen geval op het drukwerk moet zijn vermeld, en niet de bloote verkooper of verspreider, bij ontstentenis des schrijvers, aansprakelijk kan zijn, rust, naar het inzien onzer twee medeleden, op het wezenlijk onderscheid tusschen de tweederlei eerstgenoemde bedrijven. De drukker-uitgever is de auteur der publiekmaking van een geschrift, dat niet als zoodanig, maar door den druk openbaar gemaakt, strafwaardig is. Dat onderscheid tusschen den drukker uitgever en de overige verkoopers wilde dan ook ons wel overlegd ontwerp van strafwetboek voor 1847, een betere toetssteen dan het gebrekkig zamenstel onzer tegenwoordige wetgeving, Boek II, Titel XVII, art. 14 en Titel XXIII, art. 6 uitdrukkelijk tegen miskenning vrijwaren.

Dat zij eindelijk, verre van tot straffeloosheid voor Indië te voeren, integendeel ieders verantwoordelijkheid meer, dan hun in het reglement schijnt te gebeuren, willen verzekeren, zou, meende onze medeleden, uit de verdere ontwikkeling van hun gevoelen, genoeg zaam klaar worden.

Ten andere: In allen gevallen moet strafbare wil bij den verkooper blijken. Hij moet het strafwaardig geschift met *kwaad opzet* hebben verspreid. Zoowel onderscheidene gezegden der Nota tot Toelichting, vooral bladz. 28 en 29 als de nadere Inlichtingen bladz. 11 laten geen twijfel, dat het reglement den verspreider, en dus alle verspreiders van een werk strafbaar stelt, al ontbreekt de voorwaarde, dat zij dolo, met opzet of bewustheid hebben gehandeld; eene voorwaarde, die aan den verkooper niet, gelijk de Minister wil, opgedrongen, maar, gelijk het ontwerp van strafwetboek voor 1847 in de genoemde artikelen zelfs bij den drukker en uitgever zorgvuldig doet uitkomen, bewezen moet worden. Blijkens de laatst aangehaalde plaats der nadere Inlichtingen, wil het reglement het tot een *wettelijk vermoeden* verheffen, dat de verspreider kennis van den strafwaardigen inhoud van het geschrift drage. Doch het behoeft, volgens onze twee medeleden, geen betoog, dat de vordering, dat de verspreider, alvorens zich tot de verspreiding van het werk te leenen, zich met den inhoud bekend make," strijdig is met den aard van het bedrijf en onredelijker dan voorafgaand verlof.

Hiermede hangt zamen, hetgeen boven reeds werd aangestipt, de aansprakelijkheid van den borgtogt ook dan, wanneer een ander, dan die de zekerheid heeft gesteld, tot boete is veroordeeld; eene bepaling, waardoor, volgens het oogmerk der Regering, tot voorzigtigheid zoowel bij den schrijver, als bij den drukker, uitgever of verspreider, zal worden aangespoord. Ook hierin zagen die leden een verhaal op den onschuldige, tot uiterste belemmering van drukpers en boekhandel, met afwijking van de ware beginselen van strafregt,

Wat dit laatste punt, de aansprakelijkheid der cautie betreft, ook voor het delict van eenen ander dan die de zekerheid gesteld heeft, zoo konden ook de overige leden instemmen, dat hierin zou kunnen geacht worden eene onbillijkheid te zijn gelegen; te meer, dewijl, gelijk boven is vermeld, ook zij zich met de borgstelling, zoo als die in het reglement is ingevoerd, niet wel konden vereenigen.

(*Wordt vervolgd.*

Onder de schepelingen van het, in Augustus 1856, ter hoogte van Madeira, door de Maleische bemanning afgeloopen en verbrande, barkschip *Twenthe*, kapt. Coopmans, zijn in het deswege aanhangig crimineel proces nog niet kunnen gehoord worden als getuigen: de 2de stuurman H. W. Vermeulen en de scheepsjongens Cammenga en de Haan, laatstelijk aangemonsterd op het schip *Komeet*, kapt. H. H. Nijman, thans zeilende van Buenos-Ayres naar eene Engelsche haven; voorts welke te Rio-Janeiro hebben dienst genomen op de schoener *Elizabeth*, kapt. Huisinga, thans zeilende, volgens informatiën, naar Nederland, en eindelijk de kok Dunnebok, ter zelfder plaats aangemonsterd op het barkschip *Jacobus*, kapt. van Loon, en met hetzelve van Rio naar Java vertrokken.

Vermits het hooren van deze personen als getuigen in het bedoelde aanhangige proces van het meeste belang moet gerekend worden, heeft de officier van justitie te Rotterdam alle heeren waterschouten en havenmeesters, alsmede de overige ambtenaren van justitie en politie in Nederland verzocht, met de meeste naauwkeurigheid te willen acht geven, of genoemde personen zich op gemelde of andere binnenkomende schepen mogten bevinden, en in dat geval hem officier onmiddelijk daarvan te willen kennis geven, tevens met opgave, waarheen de aangekomenen zich denken te begeven, indien zij althans niet blijven op de plaats van hun arrivement.

— Men schrijft aan de *U. Ct.:*

»Voor eenigen tijd vertrok van hier naar een onzer West-Indische eilanden een proponent, die, met een lands tractement van *f* 800, ter plaatse zijner bestemming als leeraar eene toelage zou bekomen van *f* 1000. Ter bestemder plaatse aangekomen, ondervond de predikant echter eene groote teleurstelling; men zeide hem geen leeraar, maar een leermeester of onderwijzer te hebben gevraagd, en daarvoor, en niet vooreen predikant, *f* 1000 's jaars beschikbaar te stellen. Het ergste was dat de ongelukkige reiziger wel latijn, maar geen engelsch had geleerd, en dus in de positie die men hem aanbood, onbruikbaar was. Goede raad was duur. Men vond gelukkig een welwillend Roomsch pastoor, die bereidvaardig was den predikant tot onderwijzer te vervormen, en hem zoo doende in staat te stellen de *f* 1000, bij zijn lands inkomen van *f* 800 gevoegd te zien. Men is dus op weg er een predikant-schoolmeester te erkennen. Of die combinatie van predikant, door het rijk aangesteld, en onderwijzer, door de gemeente benoemd, goed zal slagen, moet de tijd leeren. Aan wien de schuld ligt van deze voor den benoemde zeker niet zeer aangename geschiedenis, is niet uitgemaakt."

ENGELAND.

Het is nog niet bekend, met welke instructiën lord Elgin naar China is vertrokken. Een gerucht wil echter, dat zijne eerste handeling de in bezitname van Formosa, en zijne laatste de vestiging van een minister-resident te Peking zijn zal.

— De Parijsche correspondent van de *Advertiser* meldt, dat de heer Mason, de Amerikaansche gezant bij het Fransche hof, Maandag aan graaf Walewski heeft kennis gegeven, dat zijne regering er in toestemt in den Chineschen oorlog eene gestrenge neutraliteit in acht te nemen, doch vast besloten blijft de operatiën der geallieerden, op geenerlei wijze te ondersteunen.

Londen, 25 April. De verkiezingen voor het parlement zijn thans overal afgeloopen, behalve in het Iersche graafschap Leitrim, waar de verkiezing, uithoofde van wettelijke moeijelijkheden, eenige dagen is uitgesteld. Zoo ver men weet, zijn meer dan 180 nieuwe leden gekozen, die in het vorige parlement geene zitting hadden en daaronder ook zeer weinige, die deel hebben uitgemaakt van vroegere parlementen. De *Morning Star* deelt thans reeds het definitive resultaat mede van de verkiezingen en zegt, dat 265 leden met lord Palmerston zullen stemmen, en 227 met lord Derby, terwijl 110 leden tot de partij der hervorming en 83 tot de liberaalconservative behooren.

Volgens de *Morning Post* zullen bij het Parlement een 34tal aanzoeken inkomen tot vernietiging van verkiezingen, wegens onregelmatigheid in den vorm, omkooping van kiezers, enz. Naar het zich laat aanzien, zal er bij het onderzoek dienaangaande wel het een of ander aan het daglicht komen, dat de verkozen leden liever geheim zouden gehouden hebben.

FRANKRIJK.

Ferukh-Khan heeft, alvorens Parijs te verlaten en naar Londen te vertrekken, negotiaties geopend, ten einde handelstractaten met de voornaamste Europesche staten te sluiten. Deze negotiaties zijn bereids ver gevorderd, wat Oostenrijk, Pruissen, Toscane, Piemont en het koningrijk der beide Siciliën betreft.

De *Advertiser* laat zich uit Parijs schrijven, dat daar het plan tot een moordaanslag tegen Napoleon is ontdekt; men had dit gruwelstuk willen ten uitvoer brengen door middel van eene helsche machine.

— In 1853 heeft keizer Napoleon uit eigene middelen, eene belooning van 20.000 francs toegekend tot bevordering van de katoenteelt in Algerie. Deze belooning is thans verleend aan de maatschappij, genaamd *la Compagnie méridionale*. De commissie voor de toewijzing heeft verklaard, dat de katoenteelt eene groote uitbreiding heeft erlangd en eenmaal belangrijke voordeelen zal kunnen opleveren.

— De bekende tafeldans-kunstenaar Hume heeft, naar men zegt, aan den heer A. Dumas voorspeld, dat hij 113 jaren oud zou worden en ..... in een duel zou omkomen. Uit dit laatste zoude blijken, dat de heer Dumas tot op zijn ouden dag nog jeugdig en krachtig zoude blijven, uit welke omstandigheid men dan ook zoude kunnen vermoeden, dat de heer Dumas ook nog menigen roman en andere geschriften bij het thans reeds ontzaggelijke getal zal voegen.

— Bij eene revue der Zouaven in het bosch van Boulogne, zag de keizer in de gelederen een soldatenkind, en klopte het op den schouder. Deze nam de gelegenheid waar, om den keizer te vragen: »Waarom is de kroonprins niet bij de Zouaven?" »Mijn kind, antwoordde Napoleon, ik heb hem bij de grenadiers geplaatst." »Dat weet ik, maar wij willen er ook een, en spoedig ook." De keizer lachte en zeide: »Dat moet gij de keizerin zeggen, die gaat dat eigenlijk aan, kom mede bij haar." Hij nam den knaap met zich en bragt hem bij de keizerin, die over den koddigen inval van den knaap niet weinig moet hebben gelagchen.

— De boekhandelaar Michel Levy heeft van den heer Guizot diens gedenkschriften gekocht voor 100,000 fr. Zij zullen in 4 à 5 deelen, onder den titel: Mémoires pour servir à l'histoire de mon temps, depuis 1814 jusqu'au 22 Février 1848, in het licht worden gegeven.

— Den 8 April heeft de regtbank te Parijs uitspraak gedaan in de zaak van twee vrouwen, die beiden verklaarden moeders van een en denzelfden knaap te zijn. De zaak had zich volgender wijze toegedragen. Een rijke vleeschhouwer, de heer Dardelle, 50 jaar oud, had als winkeljufvrouw een 18-jarig meisje, Perrine Gervais, in huis genomen, die weldra door hem verleid en moeder werd. In de geboorte-acte werd dit kind ingeschreven onder den naam van de moeder. Door haren verleider verlaten en door een ander meisje, Palmyra Foulboeuf, vervangen, verwijderde zij zich en men hoorde niets meer van haar dan na den dood van den heer Dardelle. Deze had Palmyra gehuwd, welke in het huwelijks-contract de verklaring had laten schrijven, dat zij in het geboorte-register, als moeder van den jongen Alexis, — zoo is de naam van het bedoelde kind — abusivelijk onder den naam van Perrine Gervais was ingeschreven. Sedert haar huwelijk behandelde zij het kind als of het haar eigen was. Zoodra was echter de vader niet dood of Perrine Gervais, nu mad. Florin, eischte het kind op. De regtbank heeft, na de pleidooijen over en weder gehoord te hebben, beslist, dat mad. Florin (Perrine Gervais) de moeder van het betwiste kind is, met veroordeeling van mevr. Dardelle in de kosten van het proces.

DUITSCHLAND.

De achterhoede van het Oostenrijksche bezettingsleger der Donau-Vorstendommen, is den 9den April de grenzen van Oostenrijk overgetrokken.

— De *Börzen Zeitung* deelt mede, dat de Oostenrijksche gezant bij den Heiligen Stoel aan zijne regering eene dépêche heeft gezonden, waarin gemeld wordt, dat de pauselijke regering zich bezig houdt met de toebereidselen tot het invoeren van die hervormingen, welke op het Parijsche Congres als wenschelijk zijn geuit. Die hervormingen zoude men, volgens dat blad, reeds spoedig kunnen te gemoet zien.

PORTUGAL.

Eene expeditie staat op het punt van Lissabon naar Macao te vertrekken, ten einde het tractaat tusschen Portugal en den keizer van China gesloten te doen eerbiedigen, hetwelk door de Chinezen geschonden is.

EGYPTE.

De bekende graaf d'Escayrac de Lauture, het hoofd der wetenschappelijke expeditie tot opsporing van de Nijlbronnen, maar die thans genoegzaam ontmaskerd en, zoo als blijkt, niets meer dan een behendig gelukzoeker is, heeft eindelijk zijn welverdiend loon ontvangen, daar hem door den Heer de Lesseps, uit naam van den onder-Koning van Egypte, bevolen is de betrekking neder te leggen, waartoe hij zich volkomen onbekwaam heeft getoond, het materieel over te leveren en rekening en verantwoording te doen. De expeditie is ontbonden.

— De jongste berigten uit Alexandrië hadden gemeld, dat de onder-Koning van Egypte, na zijne terugkomst uit Sennaar, deze schoone en heerlijke provincie aan het bestuur van een Katholieken Armeniër had toevertrouwd. Daartoe heeft zich de onder-Koning echter niet alleen bepaald. Sennaar is eene provincie, die in 1820 is veroverd, door een zoon van Mehemet Ali, wordt bewoond door zeer dappere Arabische stammen en is dikwijls het schouwspel geweest van bloedige tooneelen, veroorzaakt zoowel door de hebzucht van de derwaarts gezonden gouverneurs uit Caïro als door de hooge eischen van het bewind, waaraan de gouverneurs niet konden voldoen, dan door de bevolking zooveel mogelijk uit te persen. Voortaan zullen de inning der belastingen en de ligtingen plaats hebben, volgens bepaalde en billijke grondslagen, welke de Onderkoning heeft voorgesteld, na een naauwkeurig onderzoek der behoeften en zeden des lands, hetwelk hij laatstelijk heeft bezocht. De gemeenten zelve zullen de belastingen doen innen door gedelegeerden. Buitendien is de conscriptie voor de krijgsdienst geregeld op den voet eener volmaakte gelijkheid en al de bewoners, hoedanig ook hun toestand zij, zullen verpligt zijn aan de krijgsdienst deel te nemen.

Onder de heilzame hervormingen, welke de verlichte Onderkoning van Egypte heeft ingevoerd, behoort ook de opheffing der slavernij. De jagten op negers en het verkoopen der gevangenen, welke op razzias gemaakt worden, is streng verboden en aan eene der schreeuwendste onregtvaardigheden is een einde gemaakt.

BRITSCH-INDIE.

Den 22sten Mei is te Singapore de Fransche schroefstoomboot *Francois I* aangekomen, welke weldra door de *Napoleon III* zal gevolgd worden.

— Het Britsch bestuur heeft den aanbouw van zes oorlogstoombooten te Bombay bevolen, ten einde tegen de zeeroovers gebruikt te worden.

— Te Pinang was het berigt ontvangen, dat Bassein en Rangoon tot den grond zijn afgebrand. Dagbladen van Rangoon melden, dat geheel Bassein en drie vierden van Rangoon slechts rookende puinhoopen zijn.

— De notenmuscaatboomen te Pinang lijden, op verschillende plantagiën, weder aan verrotting der takken, en de [illegible] van Banda belooven mede zeer weinig.

[illegible] van 19 Mei vermeldt, dat het Engelsche gouvernement formeel bezit heeft genomen van de Keeling- of Kokoseilanden, ten einde aldaar een steenkolendepôt op te rigten voor de stoombooten, die de dienst tusschen Australië en Ceylon verrigten.

CHINA.

Berigten van Hongkong, dd. 20 Mei, luiden, dat de bevolking te Canton en in de binnenlanden ten zeerste door hongersnood lijdt. Howqua, de Hongkoopman is te Macao voor 60.000 dollars rijst komen inkoopen, om gratis onder de armen van Canton uit te deelen. Een groote aanvoer van rijst heeft te Macao plaats gevonden, doch de prijzen zijn nog steeds ontzettend hoog.

Whampoa, nog onlangs eene welvarende handelsstad, is geheel vervallen. De weinige overgebleven inwoners verkeeren in ellende en voeden zich hoofdzakelijk met garnalen.

Te Shanghae was alles rustig; de oogst der granen belooft aldaar gunstig te zullen zijn.

Te Foo-Chow was men bevreesd, dat de opstand in de theedistricten, op den invoer van thee aldaar nadeelig zoude werken.

[illegible] te Amoy was de prijs der rijst zeer hoog, doch de oogst veel belovend.

Ingezonden Stukken.

Gebrek aan Koperen Pasmunt op Java.

Dat thans overal gebrek aan koperen pasmunt bestaat, is een feit, dat wel door niemand zal worden ontkend of tegengesproken.

De [illegible] der thans in omloop zijnde koperen pasmunt [illegible] berekend te zijn naar evenredigheid van de [illegible], die aan nieuwe koperen pasmunt in omloop zal worden gebragt, namelijk 6 000 000 (wet van 1 [illegible] No. 8, Staatsblad No. 76).

Daar de [illegible] omloop gebleven kopermunt bij verre niet aan de behoefte voldoet, zoo schijnt hieruit te volgen, dat de in te voeren hoeveelheid nieuwe koperen pasmunt [illegible] voldoende zijn zal, en wel nog veel minder [illegible], aangezien het nieuwe stelsel, het *decimale*, in de plaats komt van het *duodecimale*. Er zullen dus telkens slechts 100 centen in omloop komen voor 120 duiten, en dus wel de *waarde* in omloop blijven, maar het aantal stukken met 20 procent verminderen.

Om in het gebrek aan *koperen* pasmunt te voorzien, heeft de regering een begin gemaakt met het uitgeven van zilveren pasmunt.

De zilveren pasmunt, uit stukken van 10, 25 en 50 cents bestaande, en bestemd eene blijvende plaats in te nemen [illegible] het in te voeren decimale stelsel [illegible] lang [illegible] het duodecimale stelsel der pasmunt bestaat, ad 12, 30 en 60 duiten rec. uitgegeven, en voor die waarde ook als ruilmiddel overal worden aangenomen.

Wij zijn bescheiden van meening, dat men beter gedaan had, die pasmunt als ruilmiddel bij de inlandsche bevolking niet in omloop te brengen, dan te gelijk met de nieuwe koperen pasmunt. Op dit oogenblik toch zal men streng moeten toezien, dat die pasmunt voor hare waarde aan *duiten*, d. i. voor 12, 30 en 60 duiten worde aangenomen; hierdoor zal *dat* begrip van hare waarde bij den Javaan wortel schieten. Maar wanneer na eenige jaren de nieuwe koperen pasmunt in omloop gebragt wordt, dan zal men die zilveren pasmunt weder voor hare waarde in *centen*, d. i. voor 10, 25 en 50 centen uitgeven.

De verwarring van begrippen, die hierdoor noodzakelijk ontstaan moet, kan niet dan tot groot nadeel voor den inlander strekken; zij zal jaren lang duren, en er voorzeker niet toe bijdragen, den Javaan voor de vervanging der *koperen* door *zilveren* pasmunt geneigd te maken.

Wij gelooven in gemoede, dat men, niet alleen in het belang van een geregelden geldsomloop en dus in het belang van handel en nijverheid, wel zoude doen, de uitgifte van zilveren pasmunt tot een hooger bedrag, dan de plaatselijke behoefte der groote handelplaatsen, te staken, maar dat men ook tot gerief van het algemeen eene schrede verder gaan, en uit de bestaande depôts van kopermunt, vooral in de residentiën waar groote cultuur-ondernemingen bestaan, aan de ondernemers de noodige sommen aan koperen pasmunt voor hunne dagelijksche behoefte diende te verstrekken. *Gunst* voor deze ondernemingen boven anderen is hierin niet gelegen, want die munt, dagelijks aan den inlander betaald, verspreidt zich oogenblikkelijk over alle takken van dagelijkschen handel, en gerieft dus iedereen, die daarbij betrokken is.

Nadeelen voor den bestaanden geldsomloop of geldswaarde, met opzigt tot den overzeeschen handel, zijn niet te vreezen zoo lang de wissel boven pari staat.

Ongerief voor het later in te voeren circulerend medium is nog minder te vreezen, want het uit te geven kopergeld vloeit, binnen weinige maanden, door de kanalen van pachten en indirecte belastingen, in 's lands kas terug, en kan gedurende den tijd, dat de suikerfabrieken stilstaan, en de koffijpluk afgeloopen is, weder aan den omloop onttrokken worden. Het spreekt van zelve, dat *uitgeven* en *deponeren* vergezeld gaan van *depôt* en *uitgifte* van eene gelijke waarde aan recepissen.

Wij gelooven niet te veel te zeggen, indien wij aannemen, dat de boven voorgestelde maatregel, in werking gebragt, algemeen genoegen geven, en tot groot gerief en voordeel zal strekken voor alle klassen der bevolking van Java.

H. J. LION.

Soerabaya, den 8 Junij 1857.

Scheepsberigten.

Straat Sunda doorgezeild.

Datum.		Vlag.	Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Van	Datum.	Naar
Junij	10	Zweedsch	Brietien Castle	A. David Weire	Glasgow	1 Maart.	Batavia.
»	—	Pruissch.	Anna.	L Schulken	Londen	1 »	Singapore.
»	11	Fransch	Aigle	A. Peil	Manilla.	27 Dec.	»
»	—	Hollandsch	Henriett en Cornelia	C van Zamaren	Adelaide	14 Mei	Batavia.
»	12	Engelsch	H. B. H Boat Dové	Ch Bulcock L R. K.	Eng. via Kaap	1 »	Hongkong.
»	10	Glasgow	Glencoe	R Mackenzie	Foochow Too.	23 April.	Londen.
»	12	Engelsch	Zwitserland.	»	Manilla.	20 »	»
»	11	»	Monsoon	Wenijs	Adelaide	14 Mei	Manilla.
»	13	Amerikaansch.	Anna Maria	C H. Rhoades	New-York.	22 Febr.	»
»	—	Fransch	Caledoma	J M. Taster	Melbourn	6 April.	Singapore.
»	12	Spaansch	Julie	Joze de Stavrijer	Liverpool	15 Febr.	Manilla.
»	13	Amerikaansch	Swallow	H. N. Stuart	op wal Visch vangst		
»	—	»	Ragat	A. N Stuart	Idem		

Aangekomen Schepen te Batavia.

Datum.		Vlag.		Namen der Schepen	Gezagvoerder.	Van.	Datum.	Agenten.
Junij	13	Nederl Indisch	bark	Alnoer	Sech Awab bin Said.	Samarang	10 Junij.	B. J Jacobs.
»	14	Nederlandsch	»	Jan van Galen	P. H de Boer	Rotterdam.	18 Maart	Van Ommeren Rueb en co
»	—	»	»	Henriette en Cornelia	C. van Zameren	Australie.	15 Mei	Haeger en Schuurman.
»	—	Nederl.Indisch	schoen.	Fatalim	Saleh.	Billiton.	8 Junij.	Gezagvoerder.
»	—	Engelsch	schip	Brechen Castle	D Wur.	Glasgow	28 Febr.	Van Slooten Morgan en co
»	15	Nederl	bark	Schoonderloo	D Kruyt	Liverpool	8 »	Andrees en co.
»	—	Amerik	»	Luchij Star	F Sweng	Melbourn		Paine, Stricker en co.
»	—	Nederl Indisch	brik	Argo	Matthijs	Cheribon.		D. N, Buijs en co.
»	—	»	»	So-Ootdin	Sech Begoer	Sambas		B. J. Jacobs.
»	16	»	»	Ellen	J. Winter	Samarang.		B. Kopersmit en co.

Vertrokken Schepen van Batavia.

Datum.		Vlag.		Namen der Schepen.	Gezagvoerder.	Naar
Junij	14	Ned. Ind.	schip	Gertrude	J. M. Söbels.	Sumanap.
»	—	»	brik	Harriet	Mail	Cocos Eiland.
»	—	»	bark	Balheer	Moh. Seman	Bandjermassing.
»	15	Nederl	schip	Stad Utrecht	F. P. J. Jaski	Nederland.
»	16	»	bark	Kijkduin	Oldendorp	Soerabaya.
»	—	Hamb	»	Wildeman	Th. Kalckoser	Nederland.
»	17	Nederl	»	Afrika	P. Mannoury	China.
»	—	»	schip	Walvisch	T. Schut	Nederland.
»	—	Eng	»	Annett Gilbert		Singapore.
»	—	Ned Ind.	bark	Pilades.	de Wolff.	Samarang.

In lading liggende Schepen te Batavia.

Vlag.			Namen der Schepen.	Gezagvoerder	Bestemming.	Agenten.
Nederlandsch		schip	Jan Daniel *	H Hagers	Japan	B. Kopersmit en co.
»		bark	Louise *	Buys	Samar. en Soerabaya	»
»		»	Johannes Marinus	Verburgh		»
»		schip	Sumatra	H. Grivel	Nederland	»
»		bark	Jan Pietersz Koen	J. Verloop	Samarang	»
»		»	Prins Mauritz.	J. J. Bart	Amsterdam	»
»		»	Fannij	J van der Meulen.		»
»		schip	Admiraal Jan Evertsen *	C. P Kuyper	Amsterdam	»
»		»	Jacob Cats	Van der Windt		»
»		bark	Byen Korf *	F. Vogelesang	Nederland	Van der Burg, Vriesendorp en co.
»		schip	Jonge Jan *	Pheiffer	Macasser	Landberg Bezoet de Bie en co.
»		bark	Catharina en Theresia *	W. L Hartmans	Japan	Haeger en Schuurman.
»		schip	Anna Digna	C. Osman	»	»
»		»	Almonde *	Surie	China	»
»		bark	Henriette en Cornelia *	Van Zameren	Soerabaya	»
»		»	Senior	K L Swart	Makasser en Hongkong.	C Bahre en G. Kinder.
»		»	Elisa Susanna *	J. Kuyt		van Ommeren, Rueb en co.
»		schip	Billiton	H. ten Zeldam Gaaswijk		»
»		brik	Jan van Galen	P H de Boer.		»
»		schip	Jacobus Martinus	F. Meppelder	Samarang en Soerabaya	J. Cezard en co.
Nederl.	Indisch	»	Sara Elenora	D. Schuymer	Samarang.	C. Bahre en G. Kinder.
»	»	bark	Sarie Borneo. *	Ong Sensoei		D. N. Buys en co.
»	»	»	Amsterdam *	J. Lehnhoff	Singapore	»
»	»	»	Asaddulla *	Hossin	Samarang.	»
»	»	»	Adenan	Moh Yassin		»
»	»	»	Fathool Mobark *	Moh. Said		»
»	»	»	Al Raekmanie *	Moh. Satik.		»
»	»	schoen.	Emelie *	Moloet	Tegal	»
»	»	bark	Sarie Elmashoor *	Moh. Yassin		»
»	»	»	Djelanie *	Said bin Alie		»
»	»	»	Eblana thans herh. Kim Habsoen	Tjan Bientjang	Samarang en Bandjermassing.	»
»	»	brik	Argo *	Matthys	Cheribon.	»
»	»	bark	Tulkul Hair *	Sech Moh. Biljoen	Banka.	B. J. Jacobs.
»	»	»	Al Osmanie *	Said Al. Segaf.		»
»	»	»	Marzoek *	Sech O. Yakoop	Samarang	»
»	»	»	Anoer Salim *	Said Abdulla		»
»	»	»	[illegible] *	Sech Awab bin Said	Samarang	»
»	»	brik	So-Oetdin *	Sech Begoer		»
»	»	bark	Marianne Antoinette	J. C. Lebert	Samarang	B. Kopersmit en co.
»	»	»	Ellen *	J. Winter	»	»
Engelsch		schip	Hindostan *	L. [illegible]		Maclaine, Watson en co.
»		»	Asia *	Davidson	Soerabaija	Adam en co.
»		»	Hiawatha *	Reed		Pitcairn, Syme en co.
Zweed		brik	Curt *	C. A. Sundstrom	Zweden	Mettendorff, Wilmans en co.
»		bark	Amason *	C. Dannberg		»
»		»	Robert Dickson *	B. Hjarn		Pitcairn, Syme en co.
»		bark	Theodoor Dill *	L A. Flory	Stokholm via Samarang	G. Suermondt en [illegible]
Deensch.		bark	Celloe *	Kopperholdt		Busing Schröder en co.
Brem		»	Orester *	Gunther	Makasser en Hongkong	C. Bahre en G. Kinder.
Amerik.		schip	Lowell *	J. Knowles.	Boston.	Maclaine, Watson en co.

De Particuliere Schepen zijn aangeduid met een *

Aangekomen schepen te *Samarang*.

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Van*
Junij 3	N. I.	bark l' Amitie	J Huwart. .	Pontianak.
» 4	»	st. Koningin der Nederl.	J. Prins . .	Batavia
» —	»	schip Fathool	Anakoda Alie.	Singapore.
» 5	Ned.	bark Constance . . .	H. G. Borcherts	Cheribon.
» —	Fr.	bark Maurttius . . .	J. O. Regnier.	Soerabaya.
» —	N. I.	bark Thae Goan . . .	Liem Tikan .	Riouw.
» 6	»	Kiem Hien Lie . . .	The Tjaliang .	Siam
» —	Fr.	bark Unie	C Lamberthod	Batavia.
» 7	Ned.	bark Maarten van Rossem.	P. F Rijken.	»
» —	»	bark Haamstede . . .	H. H de Boer.	Pekalongan.
» —	N. I	bark Joedul Karim . .	Adbul Rassat.	Grissee.
» 8	»	schoen King Goan . .	Hoormat . .	Rembang.
» —	»	schoen Apie Maas . .	Tan Ingsoeij.	Muntok.
» 9	»	bark Saijang Maskoor .	Said Abdulla.	Bandjermass
» —	Ned.	schip Nieuw Holland. .	L Tuk. . .	Batavia.
» 01	N. I.	bark Fathal Hair . . .	Sech Bagaloan	Sumanap.

Vertrokken schepen van *Samarang*.

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Naar*
Junij 4	N. I.	bark Arif Banjermas. .	Mohamat Arip.	Bandjermass
» —	»	» Fathal Joesoor . .	Sech Baoesoor.	Soerabaya
» 6	»	st. Koningin der Nederl.	J. Prins . .	Bat en Sing
» 10	»	bark Alnoer.	Sech Said . .	Batavia.
» —	»	» Thaeliong. . . .	Tjan Bien Sik.	Cheribon.
» —	»	» Tandjoong Pinang.	Je Pik Iek .	»

In lading liggende schepen te Samarang,

Vlag.	*Namen der Schepen.*	*Gezagvoerder.*	*Bestemming.*	*Agenten.*
Nederl. Indisch bark	Syrin	J. M Meyer . . .	Padang	Gezagvoerder.
Engelsch . . schip	Hindostan	J. Le Boex . . .	China	Mac Niell en co.
Nederlandsch . bark	Jan Hendrik	H de Jong . . .	»	Dorrepaal en co.
Hamburg . . schip	Neumuhlen	J. H. D. Huer . .	Nederland	Wermuth en co.
» »	Malvina Vidal	J P Ketels . . .	China	»
Nederl Indisch schoen	Noort Saleh.	Hadjie Sleman . .	. . . .	Gezagvoerder
» » bark	Ellen	J. Winter	Batavia	B. Kopersmit en co.
» » »	Nage Lant.	T. A. P. Wentholt.	Cheribon	»
» » »	l'Amitiè	J. Huwart	Grissee	Gezagvoerder.
» » »	Fatahool Moearak	Anakkoda Alie . .	. . . .	»
Nederlandsch . »	Constance	H G Borcherts . .	Nederland	Dorrepaal en co.
Fransch . »	Mauritius	Regnier	Bordeaux	van den Broek en Veeckens.
» . brik	Unie	C Lamberthod . .	Nantes	Dorrepaal en co.
Nederl Indisch bark	Thae Goan	Liem Tiekan . . .	Riouw.	Gezagvoerder
Siam . . brik	Hien Lie	The Tjaeliong . .	. . . .	»
Nederlandsch . bark	Haamstede.	H H de Boer . .	Nederland	Dorrepaal en co
» . »	Maarten van Rossem	G F Rijken . . .	China	Thooft en co.
Nederl Indisch »	Joedul karim	Abdul Rassat . .	Pontianak	Gezagvoerder.
» » schoen.	King Goan	Hoormat	Singapor	»
» » »	Apie Maas.	Tan Ing Soeij. . .	Muntok	»
» » bark	Saijan Maskoor	Said Abdulla . .	Soerabaya	»
Nederlandsch . schip	Nieuw Holland	L Tuk	Nederland	B Kopersmit en co.
Nederl Indisch bark	Fathal Hair	Sech Bahaloan . .	. . . .	Gezagvoerder

Aangekomen schepen te *Soerabaya*.

Datum.	*Vlag.*	*Namen der Schepen*	*Gezagvoerder*	*Van*
Junij 5	N. I.	bark Fathoor Rachman.	Said Alhadie .	Riouw.
» 6	Eng	» Margaret Connal .	J. Meikle .	Batavia
» —	»	brik Thames	G. A Griffiths.	Sydney
» —	Fr.	schip Nicolas Cezard. .	P Adam . .	Batavia.
» 7	Ned.	bark Estafette	Rietveld .	»

Vertrokken schepen van *Soerabaya*.

Datum	*Vlag*	*Namen der Schepen*	*Gezagvoerder*	*Naar*
Junij 5	N. I	schoen. Aloei Segaf . .	Achmat. . .	Grissee.
» 7	Ned.	brik Cheribon Packet .	Massingham .	Cheribon.

In lading liggende schepen te Soerabaya.

Vlag	*Namen der Schepen*	*Gezagvoerder.*	*Bestemming.*	*Agenten*
Nederlandsch.	Burgermeester van Reenen	v d. Meer v. Kuffeler.	Nederland	Schimmelpenninck en co.
Nederl. Indisch	So-poldin	Sech Barkaba . . .	Banj. en Sum	Gezagvoerder.
Nederlandsch.	Ida	A. van der Eijk . .	Nederland	P Kervel en co
Nederl. Indisch	stooms. Langan Lamongan	Deighton	Bat via Samarang . . .	Adam en co
Nederlandsch.	Laura en Adèle	H F L C von Noël.	Batavia	Van Eck enco.

AANGEKOMEN PASSAGIERS TE BATAVIA.

van den 12 *tot en met den* 16 *Junij* 1857.

Met de N. I. bark *Alnoer*. kapt *Sech Awab bin Said* de heeren *P, Koppescha.r en Kinderen, Heiligers en de Jong*: van *Samarang*.

Met de Ned. bark *Jan van Galen*, kapt *P. H. de Boer*, de heer *Polderman*, en *Mejufv Pruchet* van *Rotterdam*

Met het Eng. schip *Breeken Castle* kapt *D. Wur* de heer *McMillan* van *Glasgow*.

VERTROKKEN PASSAGIERS VAN BATAVIA

van den 13 *tot en met den* 19 *Mei* 1857.

Met het Ned. schip *de Stad Utrecht*, kapt. *F P. J. Jaskie*, met 10 *gepasp* en 1 *gegageerde Militairen* naar *Amsterdam*.

Handelsberigten.

Aan- en Uitvoer te Batavia *van den* 6 *tot en met den* 9 *Junij* 1857.

AANVOER.

Van de Lampongs per praauw Schuit gez. Doel Manap.

61 pic. gomelastiek. 65 boss. rotting. 12 pic. zw. peper. 1 do. wit do. 12 do. zwt. do. *Gezagvoerder.*

Van Bandjermassing per ned. *Sarie Elmoshoor*, gez. Moh. Yassin.

1700 boss. rotting. 17340 ps. kadj. matten. *Gezagvoerder.*
300,000 ℔ steenkolen. *Gouvernement.*

Van Samarang per ned. ind. stoomb. *Koningin der Nederlanden*, gez. Prins. agt. Maclaine Watson en co.

12 pic. cubeben. 10 tromm. beschuit. 1 kt. monsters. *Order.*
2 tromm. beschuit. *Schill.*
1 tromm. beschuit. *van Lennep.*
1 tromm. beschuit. *Dupuij.*
1 pak diversen. 2 tromm. ...... *Order.*

Van Samarang per ned. bark *Jan Pieterzoon Koen*, gez. ...... agt. Kopersmit en co.

1669 ps. balken. 264 do. dood kistplanken. 25 do. kromhouten. *Agenten.*
18 coll. gouv. goederen. 20 stav. ijzer. *Gouvernement.*

Van Bandjermassing per ned. ind. bark *Al Rachmanie*, Hadjie Moh. Sedik.

48800 ps. kadj. matten. 49330 do. mal do. 3970 boss. rotting. 260 planken. 13 pic. gutta percha. 17[illegible]/100 do. dammer. *Gezagvoerder.*
150 tonn. steenkolen. *Gouvernement.*

Van Bandjermassing per ned. ind. bark *Fathahool Moebark*, gez. Moh. Said.

400 boss. rotting. 3900 ps. mal matten. 28720 do. kadj. do. *Gezagvoerder.*
100 tonn. steenkolen. *Gouvernement.*

Van de Lampongs per praauw Maijang gez. Intje Sech.

79 pic. gomelastiek 11 dammer. *Gezagvoerder.*

UITVOER.

Naar Hongkong per ned. bark *Louise Jacoba Johanna*, gez. Draijer. agt. Suermondt en co.

677 tonn. steenkolen. *Aanboord gebleven lading van Cardiff.*

Naar [illegible] per ned. bark *Amana Tulbarie*, gez. [illegible] bin Moh. Bentok.

100 kn. kramerijen. 2 do. [illegible] katoen. 1 do. manufact. uit entrep. *Busing Schröder en co.*
1000 ps. vloersteenen. *Gezagvoerder.*
1 kt. provisien. 1 do. gem. kleederen. 1 do. hoeden. 1 do. zeep. 2 do. parapluien. 2 do. sokken. 3 do. kramerijen. 1 do. aardewerk. 1 palanquin. *Gumprich en Straus.*

1 billard. 14 kn. manufact. uit entrep. *Maclaine Watson en co.*
4 kn. glaswerk. 20 do. glas. 10 do. beschuit. 1 do. cognac. *Gaspers en co.*
1 blik 1 kt. kleedingstukken. *Reynst en Vinju.*
19 pakk. pajongs. 15 pic. staal. *Ong Goanliong.*
1 kt. doeken. uit entrep. *Pandel en Stiehaus.*
44 vn. afget. bier. 40 pic. gomdammer. *de Waerdt Rayl en co.*
1 billard *van Ommeren Rueb en co.*
11 kn. naaigaren. *Joseph.*
10 kn. glaswerk. 17 do. aardewerk. 1 do. kains. 1 do. sarongs. 1 do. gedr. katoen. 5 do. speelgoed. 1 do. broekenstof. 2 do. eau de cologne. 1 do. zeep. 8 do. modewaren. 2 pakk. papier. 1 kt. ijzerwerk. 6 do. schilderijen. 1 do. sabels. 10 do. kramerijen. 3 do. parfumerien. 1 do. lederwerk. 25 do. gember. 20 md. bier. 1/4 pijp. madera. 22 kn. wijn. *Pandel en Stiehaus.*
2 kn. kousen. 1 do. jaconets. 2 do. messen. 1 do. wagen passement. 1 do. koorden. 25 do. dammer. 35 pic. poetjoek. 1 kt. lakwerk. 1 do. borduurwerk. 30 md. min water. 20 kn. glaswerk. 7 do. beschuit. *Arathoen.*
4 coll. machinerien. 1 kt. aardewerk 40 schoppen. uit entrep. *Morgan Melbourn en co.*
9 kn. kain pandjang. *van Slooten Morgan en co.*
5 pakk. marm. steenen. *Dümmler en co.*
60 kn. rhijnwijn. uit entrep. *Landberg Bezoet de Bie en co.*
1 vt. kaas. 1 kt. wijn. 1 pak 1 kt. monsters. *Pandel en Stiehaus.*
5 kn. naaigaren. *Joakim.*
3 kn. madapoll. uit entrep. *Tolken Voget en co.*
25 kn. wijn. 8 do. provisien. *Platon.*
9 kn. zeildoek. *Jacometti en co.*
110 zakk. tarwe. *Joakim.*
3 kn. glaswerk. 15 md. aardewerk. 1 kt. chitzen. *Arathoen.*
100 fl. rozenwater. *Gaspers en co.*
1 kt. gordijngoed. 1 do. doeken. 100 coll. glaswerk. 5 kn. kains. 1 do. kramerijen. 5 do. glaswerk. 6 do. aardewerk. uit entrep. *Pandel en Stiehaus.*
1 vt. verf. 20 kn. zwavel. 40 bn. zakken. 2 kn. medicijnen. *Bahre en Kinder.*
1 kt. diversen. 20 do. gedr. vruchten. *Arathoen.*
5 kn. meubelen. 50 vn. meel. 10 kn. portwijn. 1 do. klokken. *Abeelen Dennison en co.*
6 ps. zijden tjindies. *Saip Abd. bin Jafar Segaf.*
25 kn. metaal. 10 vs. spijkers. 5 do. zwartsel. *N. H. M.*
1 kt. tapijten. *Abeelen Dennison en co.*
154 ps. kazen. *Andreas en co.*
100 kn. rozijnen. *Arathoen.*
3 vn. patjols. 1 kt. alkatiefen. *Joseph.*
552 zakk. dadels. *Gaspers en co.*
250 md. dadels. *Andreas en co.*
10 kn. cognac. 10 keld. genever. 16 kn. wijn. 1 do. likeur. 10 do. provisien. 2 do. diversen. 5 do. manufact. 4 do. kruid. 1 pic. was. *van Ommeren Rueb en co.*
16 coll. machinerien. 2 vn. do. 1 pak lood. 26 lampen. 12 zakk. ijzerwerk. uit entrep. *Morgan Melbourn en co.*
4 kn. borduurwol. *Tolken Voget en co.*

Naar Billiton per ned. ind. bark *Srie Billiton*, gez. Paijko.

1. kt. *f* 4000 recepis, *f* 3000 zilv. munt. *f* 500 sp. matten. 600 zakken. *Reynst en Vinju.*

Naar Nederland via Samarang per ned. schip *Nieuw Holland*, gez. Tuk. agt. Kopersmit en co.

269 74/100 pic. tin. *N. H. M.*

Naar Samarang per ned. bark *Maarten van Rossem*, gez. Rijken. agt. Haager en Schuurman.

Zijnde Aanboord gebleven lading van Nederland zie verdere lading voor Samarang bestemd Java-Bode dd. 30 Mei 1857 No. 43

17 kn. manufact. *Moormann en co.*
50 keld. genever. *van Ommeren Rueb en co.*
30 vs. specie. *N. H. M.*
60 kn. calicots. *van Maanen en co.*
2 kn. hoeden en petten. *Gezagvoerder.*

Naar London per Eng. schip *Eliza Thornton*, gez. Maxwell. agt. Martin Dijce en co.

6898 pic. rijst. 260 do. sapanhout. 811 do. zw. peper. 184 do. go[...] buffelhuiden. 20 do. notenmuskaat. 8 do. foelie. 120 do. damm[...] 603 ps. buffelhuiden. *Agenten.*
1 kt. jap. goederen. 2 bn. koffij. *Burt Myrtle en co.*
1 kt. arrowroot. *McEwen en co.*
2 ankers. 1 ketting. uit entrep. *Agenten.*

Naar Cheribon per ned. ind. bark *Argo*, gez. Clark.

4 centrefuge kuipen. 5 kn. machinerien. 500 ting planken. *Pai[ne] Stricker en co.*
50 ks. cognac. 1 do, dranken. *Bahre en Kinder.*
3 vs. kop. munt. 12 ploegen en toebeh. *Paine Stricker en co.*
2 tromm. kleedingstukk. 1 kt. schilderijen. 4 ijzeren pannen. *Plat[...]*
4 vn. koolteer. 4 do. spijkers. 12 patjols. 6 schoppen. *Plump en c[o.]*
33 coll. gouv. goederen. *Gouvernement.*
6 ks. sla olie. 2 kn. provisien. 1 do. haring. 1 do. chocolaad. 25 v[s.] boter. *Cassalette en co.*
2 kn. modewaren. 1 do. boeken. 50 vs. boter. *Kopersmit en co.*
5 kn. kop. munt. *Paine Stricker en co.*
2 kn. schilderijen. *Bond.*

Naar Nederland via Tjilatjap per ned. schip *Fop Smit*, gez. Hofman. agt. Kopersmit en co.

550 pic. tin. 150 do. rotting. *N. H. M.*

Lading voor Tjilatjap.

15000 ps. goenie zakken. 1 vt. zwartsel. 2 do. spijkers. 6 hamers. 1[...] ps. ijzerwaren. 1 balans. *N. H. M.*
14 kn. glasruiten. 1 do. krijt. 1 do. koper. 1 vs. spijkers. 6 do. verfwaren. 1 do. zwd. teer. 1 keld. lijnolie. 4 tross. touw. 1 k[t.] zeildoek. 3 vs. loodwit. *Landberg Bezoet de Bie en co.*
6 md. min water. 6 ks. azijn. 9 kn. provisien. 3 md. suiker. 1 pi[...] werk. 25 suiker pannen. 10 vn. bier. 3 kn. 6 md. do. 20 keld. genever. 2 kn. siropen. 1 vt. blikwerk. 1 kt. zeep. *van der Meulen en co.*
2 kn. lampen. 1 do. stolpen. 1 do. sigaren. 1 wagentuig. en spiegels. *John Pryce en co.*
2 kn. kantoorbehoeften. 1 pak boeken. *H. M. van Dorp.*
3 vs. boter. 1 kt. kleinigheden. *van der Meulen en co.*
10 vs. boter. *Agenten.*
2 kn. geneesmiddelen. 2 ps. zoutmaten. 2 kn. ijzerwerk. *Gouvernement.*

Naar Palembang per ned. ind. bark *Mabroek*, gez. Said Aloewie Madekie.

2 kn. ongebl. katoen. 1 do. chitzen. *Said Aloewie bin Abdul Rachman Banneman.*
33 kn. lijnwaden. *Sech Awal Bamhid.*
f 500 zilv. specie. *Abdul Holek.*
33 kn. wijn. 48 do. cognac. 3 do. rhijnwijn. 6 do. sla olie. 11 md. min water. 1 kt. kaarsen. 1 do. mosterd. 3 keld. zuren. 11 kn. provisien. 5 do. glaswerk. 1 do. touwwerk. 1 do. kazen. 26 vs. boter. 2 ks. do. 6 blikk. meel. 4 ks. siropen. 1 vt. suiker. 15 kn. bier. 1 do. gember. 1 do. haring. 1 do. gedr. vruchten. 1 do. diversen. *van der Meulen en co.*
10 vs. boter. *Tjia Kiokbie.*
3 krandj. suiker. 50 kn. zeep. 20 do. ongebl. katoen. 15 bn. roo[d] garen. 3 do. wit do. 1 do. dekens. 30 kn. lijnwaden. *Said Hoes[...] bin Sekaf.*
18 kn. lijnwaden. *Said Aloewie bin Mooksin.*

Naar Riouw en Singapore per ned. ind. bark *Oeij Sinjo*, Kwiek Sam Iang.

1040 pic. rijst. *Oeij I.*
2100 pic. rijst. 332 ps. buffelhuiden. *Gezagvoerder.*
2 kn. manufact. uit entrep. *Metzendorff Wilmans en co.*
f 5000 zilv. specie. *Sim Houijtek.*
2 kn. manufact. uit entrep. *Pitcairn Syme en co.*
510 ps. sp. matten. *Lim Pek.*
6 kn. katoen. *f* 700 zilv. specie. 350 ps. sp. matten. *Tan Tekse[...]*
f 1760 zilv. sp. matten. *f* 360 do. specie. *Tjoa Tjong.*
15000 ps. sp. matten. 2 kn. stolpen. 1 do. spiegeltjes. *Oeij I.*
f 2500 zilv. munt. *Lim Suijkong.*

[illegible] agt. Maclaine Watson en co.

1000 ps. koehuiden. 363 58/100 pic. cassia. 25 do. rotting. 2000[...] *Fraser Eaton en co.*
44 63/100 pic. gutta percha. 6[illegible]/100 do. cassia. 50 08/100 do. cubeben. [...] doz. rotting. stoelen 1091 1/4 ℔ indigo. 926 54/100 pic. koffij. *Mc Neill en co.*
4468 pic. suiker. 192 do. gomelastiek. 26 do. gutta percha. 235 do. rotting. 47 do. notenmuskaat. 6 do. foelie. 64 do. zw. peper. 3[...] do. ramé vlas. 377 bn. hennep. 200 vs. spijkers. 20 kn. medicijnen. 299 kn. was. 2 doz. rotting stoelen. 2 kn. jap. goederen. *Agenten.*

Naar Nantes via Soerabaija per Fr. schip *St. Anne*, gez. Gillette. agt. Cezard en co.

390 pic. tin. *Agenten.*

Naar Cheribon en Pecalongan per ned. ind. brik *Tartar*, gez. Tan Enghok.

4 kn. chitzen. *Said Aloewie Alatas.*
50 keld. genever. *Reynst en Vinju.*
50 vs. boter. 1 kt. tabak. 3 do. gereedschappen en kramerijen. *Kopersmit en co.*
50/2 leggers. *O. J. M. v. Adm. en L.*
12 kn. madapoll. 1 do. glaswerk. *Oeij Tianseng.*
1 kt. woll. dekens. 1 do. wit katoen. *Oeij Tjengsan.*
2 kn. kain pandjang. *Said Aloewie Atas.*
1 kt. mousselines. *Sech Abd. Abitie.*
1 kt. koetsier hoeden. 6 vn. eng. bier. 1 do. meel. 2 geweren. [...] kn. porter. *John Pryce en co.*
2 kn. mousselines. 5 bn. garens. 3 do. drills. 2 kn. chitzen. 3 do. cambrics. *Said Aloewie Alatas.*

Aan- en Uitvoer te Samarang *van den* 21 *tot en met den* 28 *Mei* 1857.

AANVOER.

Van Macassar en Sandelhout Eiland per ned. ind. bark *Fathool Joesoor*, gez. Sech Achmat bin Mohamat Baoesoor.

136 paarden. *Order.*

Van Batavia per ned. ind. bark *Arief Bandjermaus*, gez. Mohamat Arip.

Zie Uitvoer te Batavia Java-Bode dd. 3 Junij 1857 No. 44.

UITVOER.

Naar Boston per Amer. schip *Lowell*, gez. J. Knowles.

44 pic. gutta percha. 50 pic. cubeben. 6 do. cassia. 3 doz. rotting stoelen. 109 ℔ indigo en 926 pic. koffij. *McNeill en co.*

Aanvoer te Soerabaija *van den* 22 *tot en met den* 26 *Mei* 1857.

AANVOER

Van Batavia per ned. ind. schip *Arachnanie*, gez. Moh. Arip.

Zie Uitvoer te Batavia Java-Bode dd. 20 Mei 1857 No. 40.

Van Bandjermassing per ned. ind. bark *Maas' Dennek*, gez. Hadjie Mohamat Sahat.

1247 st. kadj. matten. 4420 boss. rotting. 4000 maloekoe matt[en.] 1153 do. lanang planken. diversen *Arabieren.*

GEDRUKT EN UITGEGEVEN TE BATAVIA BIJ W. BRUINING